

НАЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА РИЗИКА

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД
ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

НАЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА РИЗИКА
Процена ризика од финансирања тероризма

Радна група за ажурирање националне процене ризика
од прања новца и финансирања тероризма

НАЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА РИЗИКА
Процена ризика од финансирања тероризма

Издавач

Министарство финансија
Управа за спречавање прања новца
Ресавска 24, Београд

Уредник

Радна група за ажурирање националне процене ризика од прања новца и финансирања тероризма
Одлука Владе РС о изменама Одлуке о образовању радне групе за
ажурирање националне процене ризика од прања новца и финансирања тероризма,
05 Број: 02-5487/2024 од 20. јуна 2024. године
Јелена Пантелић, председник Радне групе – координатор националне процене ризика

Лектура и коректура

Јасна Алибеговић

Дизајн корица

Ивана Зорановић

Припрема

Досије студио, Београд

Штампа

Jovšić Printing Centar

Тираж

50

ISBN 978-86-81546-17-8

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Напомене:

Овај документ је припремљен уз подршку пројекта „Сузбијање економског криминала у Србији”, који финансира Шведска коју заступа Шведска агенција за међународну развојну сарадњу и спроводи Савет Европе. Садржај документа је искључива одговорност институција које су учествовале у његовој изради и усвајању и не представља нужно званичне ставове Шведске ни Савета Европе.

Ставови изречени у овом тексту припадају искључиво ауторима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

НАЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА РИЗИКА

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД
ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Новембар, 2024

НАЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА РИЗИКА

- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ПРАЊА НОВЦА
- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ПРАВНИХ ЛИЦА И ПРАВНИХ АРАНЖМАНА
- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА
- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ЗЛОУПОТРЕБЕ НЕПРОФИТНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У СВРХУ ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА
- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА У СЕКТОРУ ДИГИТАЛНЕ ИМОВИНЕ
- ▶ ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ФИНАНСИРАЊА ШИРЕЊА ОРУЖЈА ЗА МАСОВНО УНИШТЕЊЕ

СВЕОБУХВАТНИ ПРИКАЗ

Непосредни исход 1 (*Financial Action Task Force – FATF*)¹ усмерен је на то да обезбеди да земље детаљно разумеју своје ризике од прања новца и финансирања тероризма и да то рефлектују на своју националну политику и стратегију. ФАТФ наглашава важност динамичног, свеобухватног и инклузивног приступа борби против прања новца и финансирања тероризма, имајући у виду сталне промене које су присутне у борби против прања новца, финансирања тероризма и финансирања ширења оружја за масовно уништење.

Разумевање државе сагледава се кроз свеобухватне политике и стратегију СПН/ФТ и процесе које спроводи. Одлуке државе морају бити флексибилне и треба да се прилагођавају изазовима окружења – ризицима од прања новца, финансирања тероризма, пролиферације, ризицима у вези са сектором дигиталне имовине, злоупотребама правних лица и правних аранжмана, могућностима злоупотребе цивилног сектора и њиховог коришћења за нелегалне активности.

Кроз стално преиспитивање ризика сагледавају се претње и рањивости државе и ресурси које држава ангажује за борбу против нелегалних радњи, на који начин држава расподељује ресурсе, које механизме користи како би елиминисала и/или умањила ризике да се могу „ставити под контролу” и пратити. Сагледава се колико су законодавне, регулаторне и оперативне мере државе сразмерне утврђеним ризицима.

Пратећи овај приступ, Србија стално унапређује своје оквири за СПН/ФТ и кроз редовно трогодишње спровођење процеса процене ризика покушава да благовремено идентификује претње и открије слабости система. Циљ државе је да се ефикасно супротстави свим облицима финансијског криминала и нелегалних активности и омогући да имовина нелегалног порекла буде одузета.

Кроз редовно процењивање ризика омогућава се стална евалуација система и обезбеђује се да оквири за СПН/ФТ остану прилагодљиви условима који се у систему за спречавање прања новца и финансирања тероризма стално мењају. Препознавање нових изазова, претњи и промена у финансијском, нефинансијском и регулаторном окружењу, од суштинског су значаја за одржавање ефикасности и делотворности државе.

Србија у 2024. години преиспитује процењене ризике у систему за спречавање прања новца и финансирања тероризма државе из 2021. године и спроводи :

Процену ризика од прања новца

Процену ризика од финансирања тероризма

Процену ризика од прања новца и финансирања тероризма у сектору дигиталне имовине

Процену ризика од финансирања ширења оружја за масовно уништење

Процена ризика злоупотреба непрофитног сектора у сврху финансирања тероризма

Процену ризика правних лица и правних аранжмана

¹ Радна група за финансијску акцију (*Financial Action Task Force – FATF*) – међународно тело које поставља стандарде у борби против прања новца, финансирања тероризма и финансирања ширења оружја за масовно уништење.

У складу са идентификованим ризицима Србија ће донети план мера и активности како би заштитила свој финансијски и нефинансијски систем од криминала.

Та побољшања ће помоћи Србији да делотворније испуни препоруке ФАТФ и ојача свој општи оквир за СПН/ФТ.

Организација процеса ажурирања процене ризика

Дана 20. 6. 2024. године Влада Републике Србије донела је Одлуку о образовању Радне групе за израду Националне процене ризика од прања новца и финансирања тероризма и финансирања ширења оружја за масовно уништење. Задатак Радне групе је да преиспита ризике утврђене претходном проценом ризика и утврди постојање евентуалних нових ризика, као и изазове који су детектовани у систему за спречавање прања новца и финансирања тероризма, пролиферацији, цивилним друштвима, присутне ризике за привредне субјекте и правне аранжмане и ризике својствене сектору дигиталне имовине.

Одлуком Владе већином су именовани представници институција који су учествовали у проценама ризика у претходном периоду што са једне стране доприноси бољем разумевању процеса процене ризика и разумевању система, а са друге стране допринело је конзистентности и ефикасности процеса.

За Националног координатора целокупног процеса израде процена ризика и председника радне групе именована је Јелена Пантелић, финансијски форензичар у Јавном тужилаштву за организован криминал.

За потребе израде процена ризика формиране су подгрупе: Претње, Рањивост националног система, Рањивост финансијског и нефинансијског сектора и Финансирање тероризма којима су руководили представници институција.

За координаторе сепаратних делова система који су били предмет ажурираног процењивања формиране су групе:

1. Претње систему (Миљко Радисављевић, заменик тужиоца, Републичко јавно тужилаштво и Јасмина Милановић Ганић, заменик тужиоца, Јавно тужилаштво за организован криминал);
2. Рањивост националног система (Маријана Симић Вујашевић, виши саветник, Јавно тужилаштво за организован криминал и Татјана Јеросимић, Управа за спречавање прања новца);
3. Рањивост финансијског система (Виолета Бојић, виши супервизор, Народна банка Србије и Горан Купрешанин, секретар, Комисија за хартије од вредности);
4. Рањивост нефинансијског система (Данијела Танић Зафировић, виши саветник, Управа за спречавање прања новца);
5. Процена ризика од финансирања тероризма и пролиферације (Владимир Стевановић, виши саветник, Јавно тужилаштво за организован криминал и Сања Дашић, виши саветник, Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података).

У оквиру група формиран су и мањи тимови (подгрупе) којима су координирали:

- Подгрупа за оцену ризика правних лица и правних аранжмана (Јасмина Милановић Ганић, Јавно тужилаштво за организован криминал);
- Подгрупа за оцену ризика од прања новца и финансирања тероризма у сектору дигиталне имовине Србије (Филип Савић, самостални стручни сарадник, Народна банка Србије и Александар Божовић, виши саветник, Комисија за хартије од вредности);
- Подгрупа за оцену ризика злоупотребе непрофитног сектора у циљу финансирања тероризма (Драгана Видаковић, главни саветник, Безбедносно информативна агенција).

Чланови Радне групе за израду националне процене ризика поред наведених руководиоца процеса били су и представници Врховног суда, Министарства унутрашњих послова, Безбедносно-информативне агенције и Министарства правде.

Поред чланова Радне групе у раду на ажурирању ризика учествовале су и друге релевантне институције, представници Агенције за привредне регистре, Пореске управе, Министарства привреде, Министарства финансија, Републичког завода за статистику, Високог савета судства, Високог савета тужилаштва, Јавнобележничке коморе, Адвокатске коморе, Министарства унутрашње и спољне трговине, Министарства информисања и телекомуникације, Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, Управе царина и др.

Подршку у процесу пружили су и међународни експерти на радионицама за израду стратешких докумената и кроз размену идеја, независном приступу закључцима у вези са анализама ризика, приоритизацији података и начину сагледавања истих.

У читавом процесу било је ангажовано више стотина учесника (*stakeholder*), како из јавног тако и из приватног сектора (обвезници, удружења, коморе, организације цивилног друштва и др.).

У процес су укључени и академски закључци и анализе, као и анализе релевантних међународних организација и удружења.

Учешће приватног сектора

Партнери из приватног сектора имали су једну од кључних улога у унапређењу делотворности мера и откривању ризика у систему за спречавање прања новца и финансирање тероризма.

Уз подршку Привредне коморе Србије, цивилног сектора (представници НПО) и преко других секторских удружења (Удружење банака, Удружење осигуравача, Удружење посредника у сектору некретнина, ЈУТА – Удружење туристичких организација и др.) остварена је директна комуникација са лицима из приватног дела система који је на овај начин имао могућност да објективно и непристрасно искаже своје мишљење и закључке о промени ризика у претходном периоду. У том смислу поред непосредних састанака, коришћени су и бројни упитници за процену претњи, рањивости, финансирања тероризма, пролиферације и сектор дигиталне имовине. Упитници су коришћени и за питања која се односе на транспарентност података, а питања са приватним

сектором разматрана су и за правни оквир, институционални оквир, транспарентност података, регистрацију привредних субјеката и утврђивање стварног власништва.

Јавно приватно партнерство у систему за спречавање прања новца и финансирање тероризма нарочито долази до изражаја у процесу преиспитивања и утврђивања ризика, где су учесници из приватног сектора равноправан партнер у доношењу закључака.

Коришћене методологије и профилисање ризика

За процену ризика од прања новца и финансирања тероризма коришћена је методологија Светске банке, која је коришћена и за процену ризика привредних субјеката и правних аранжмана и процену ризика злоупотреба НПО сектора у сврху финансирања тероризма.

За процену ризика од прања новца и финансирања тероризма у сектору дигиталне имовине коришћена је методологија Савета Европе, док је за процену ризика од спречавања ширења оружја за масовно уништење коришћена методологија коју је Србија развила користећи ФАТФ методологију и Смернице ФАТФ за пролиферацију, али и искуства која има из претходне процене ризика за коју је коришћена Руси методологија.

У току рада одређени критеријуми из методологија су допуњени на начин да се уважи специфичност државе – правни институти који су успостављени, геополитичка локација, географска позиција Србије, положај Србије у међународном окружењу, те су извесни критеријуми из методологије, како је наведено, претрпели одговарајућа прилагођавања да би се ризик што објективније проценио.

На овај начин уважен је јединствен економски, геополитички и културолошки контекст државе.

Такође, Стручни тим Координационог тела за преиспитивање ризика од прекограничних претњи формиран 2019. године допунио је критеријуме из методологије Светске банке који се односе на прекограничне претње, узимајући у обзир географску позицију државе, међународну сарадњу, структуру клијената и ризичности по резидентности код обвезника и размену података. Та иновирана листа критеријума користила се и за процену прекограничних претњи и у процени ризика 2021. године, уз методологију Светске банке, као и у актуелној процени ризика.

Поред наведеног, представници Радне групе за процену ризика (национални координатор и руководиоци група) у току спровођења процене ризика 2018. године развили су сопствене критеријуме за процену ризичних форми привредних друштава узимајући у обзир правни и институционални оквир и процес регистрације и пословања привредних субјеката у Србији, како би ризици карактеристични за земљу били откривени и објективно процењени. У овој процени ризика коришћени су и ови критеријуми за коначну оцену ризичности.

Прикупљање, анализа и управљање подацима

Ово је четврта по реду Национална процена ризика од прања новца и финансирања тероризма, трећа по реду Процена ризика привредних субјеката и правних аранжмана, а друга по реду Процена ризика у сектору дигиталне имовине и процена ризика од спречавања ширења оружја за масовно уништење.

Од кључне важности за успешно реализовање процеса јесте ефикасно прикупљање и управљање подацима. Укључени су детаљни подаци из различитих извора, и то: подаци финансијских и нефинансијских институција, регулаторних тела, органа кривичног гоњења, полиције, тужилаштава, судова, регистратора, ресорних министарстава, надлежних инспекцијих служби и цивилних организација.

О свим прикупљеним подацима и начину коришћења биће више елаборирано у самом документу, а овде наводимо само неке од података који су коришћени у сврху процењивања ризика:

- како би се утврдила претња од прања новца прикупљани су и анализирани подаци о кривичним поступцима за прање новца: висина процењене имовинске користи, вредности имовине укључене у прање новца, вредности одузете имовине, подаци о броју пријављених, истраживаних, оптужених и осуђених лица, као и укљученост организованог криминала, подаци о „тамним бројкама”, привремено и трајно одузетој имовини из предикатних кривичних дела, подаци о кривичним пријавама, извештаји о сумњивим активностима, повратним информацијама и домаћој сарадњи, међународној сарадњи, преносу новца преко државне границе, прекограничним претњама, приливима и одливима новца из државе у чије се порекло сумња, модалитетима прања новца, начинима извршења прања новца и др.
- прикупљани су подаци о производима и услугама које се могу употребити/злоупотребити у сврху прања новца финансирања тероризма и финансирања оружја за масовно уништење и они повезани са сектором дигиталне имовине, подаци о финансијским трансакцијама, услугама, платном билансу државе, корпоративне информације, трансакције у вези са дигиталном имовином, пословним односима, коришћеним секторима, укљученим правним лицима, регистрованим привредним субјектима, резидентима, нерезидентима у финансијском и нефинансијском систему и сектору дигиталне имовине, подаци цивилних друштава итд.
- у процени ризика финансијског, нефинансијског сектора дигиталне имовине у првом кораку вршена је процена критеријума и прикупљани подаци који су у вези са контролним механизмима за спречавање прања новца (свеобухватност правне мреже за спречавање прања новца; ефективност надзорних процедура и праксе; расположивост и примена управних и казних мера; расположивост и примена санкција за учињено кажњиво дело; расположивост и ефикасност улазних контролних механизма; интегритет запослених у посматраном сектору; ниво знања запослених у посматраном сектору у вези са спречавањем прања новца; ефикасност функције усклађености пословања; ефикасност праћења и пријављивања сумњивих активности; расположивост и приступ информацијама о стварном власништву; доступност поуздане идентификационе инфраструктуре и расположивост независних извора информација). У другом кораку извршена је процена укупне величине/обима сектора, профил клијената, географска изложеност, производи и услуге, трансакције, канали испоруке и др. Затим је за сваки сектор процењиван преостали ризик који настаје након што су примењени напори за ублажавање ризика, тј. процењивано је да ли постоји резидуални ризик. У ту сврху је процењивана ефикасност система управљања ризиком од прања новца код свих институција и квалитет напора за смањење ризика.
- прикупљени су и анализирани подаци о институционалном и правном оквиру и променама које су уследиле у односу на претходни период државе, успостављеним механизмима сарадње, радним телима и групама, стручним тимовима, подаци који се односе на пореску транспарентност, ниво формализације економије, ефективност контрола граница и царинских контрола, кадровским капацитетима и интегритету запослених у институцијама у систему за спречавање прања новца и финансирања тероризма, транспарентности података у систему, институтима ревизије који функционишу у држави, стварном власништву и др.
- анализиране су спроведене активности и предузете мере у претходном периоду као резултат акционог плана државе за умањење и отклањање ризика, активности које и даље чекају на реализацију или нису спроведене у пуној мери, као и активности које нису дале резултате, па је потребно ревидирати их и променити приступ.

Коришћени су и подаци из научних и академских студија. Консултована су академска истраживања, релевантни закључци међународних организација, анализе и истраживања организација грађана и др.

ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД

Ново процењивање ризика обухвата период од три године, од 1. 1. 2021. године, када је урађена претходна процена ризика до 31. 12. 2023. године.

Нарочиту захвалност за помоћ и стручну подршку у процесу националне процене ризика надлежни органи исказују Привредној комори Србије и међународним донаторима Мисији ОЕБС-а у Србији, Пројекту за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Србији који финансира Краљевина Шведска, а спроводи Савет Европе, Пројекту УНДП „Подршка јачању теничких капацитета и институционалном развоју Министарства финансија и координација у области економског управљања” и Канцеларији за дрогу и криминал (*United Nations Office of Drugs and Crime*) везано за разумевање Препоруке број 1 ФАТФ и питања која се односе на процену ризика од прања новца, финансирања тероризма и финансирања ширења оружја за масовно уништење.

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ

Процена ризика у контексту прања новца, финансирања тероризма и финансирања ширења ОМУ захтева структурирани приступ који укључује разумевање материјалности, контекста, претњи, рањивости и резултирајуће вероватноће и последица.

- „**Материјалност**” је полазна тачка процене и односи се на значај различитих сектора у финансијском систему и економији и њихову релевантност за потенцијалне ризике од ПН/ФТ/ФП. У то су укључени изложеност прекограничним трансакцијама, регионални утицаји и међусобно повезане финансијске институције у земљи. Процена материјалности помаже да се одреди које области захтевају више фокуса и контроле у ширем оквиру процене ризика.
- „**Контекст**” обухвата шире регионалне и националне околности које обликују пејзаж ризика, укључујући геополитичке факторе, регионалну нестабилност и прекограничне утицаје који могу утицати на склоност ка активностима ПН/ФТ/ФП у Србији. Регионални фактори, као што су близина зона сукоба, економске везе са суседним државама и обрасци миграција доприносе укупном контексту у којем се могу појавити кривична дела финансијског криминала. Ово разумевање контекста пружа информације неопходне за идентификацију специфичних претњи – као што су криминалне мреже, терористичке групе или актери укључени у ФП, које могу представљати ризик за финансијски систем и националну безбедност.
- **Претње** укључују појединце, групе, ентитете и активности са потенцијалом да нанесу штету држави, друштву или финансијском систему криминалним или другим незаконитим средствима. То укључује криминалне актере, организоване криминалне групе, појединачне терористе или терористичке организације, професионалне пераче који делују као појединци и у организованим групама, појединце или организације које подлежу циљаним финансијским санкцијама, који настоје да прикрију незаконите приходе или да каналишу легалне приходе у незаконите сврхе, често користећи софистициране шеме и сложене структуре.
- **Рањивости** идентификују слабости у финансијским и институционалним системима који могу бити искоришћени од стране претњи. Рањивости могу варирати од неадекватног регулаторног надзора и слабих контрола до карактеристика специфичних за сектор, као што су карактеристике одређених финансијских производа, који се могу користити у незаконите сврхе.
- **Вероватноћа** сценарија за ПН/ФТ/ФП је производ ових фактора и одражава вероватноћу да ће претње искористити идентификоване рањивости у датом контексту и секторској материјалности.
- **Последица** је утицај или штетно деловање које активности ПН/ФТ/ФП могу имати, а обухватају потенцијалну штету по економију, социјалну стабилност, финансијски сектор, међународни финансијски положај, домаћу, регионалну и међународну безбедност.

Дакле, **ризик** у овом оквиру постаје функција начина на који последице активности ПН/ФТ/ФП утичу на стратешке циљеве Србије у различитим областима развоја и безбедности. Проценом материјалности, контекста, претњи, рањивости, вероватноће и коначним утврђивањем ризика од активности ПН/ФТ/ФП, држава може да одреди приоритете међу мерама за делотворно ублажавање таквих ризика, јачање безбедности и пружање подршке свеобухватним националним развојним циљевима.

СИСТЕМ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Стратешки оквир

Влада Србије узима своју политику СПН/ФТ као критичну компоненту својих ширих националних развојних и безбедносних стратегија. Ове стратегије, артикулисане у кључним документима као што су Стратегија националне безбедности Републике Србије, Ревидирана фискална стратегија за период 2023–2025. и Програм економских реформи за период 2023–2025. постављају примарне циљеве земље за економску стабилност, управљање и безбедност. СПН/ФТ циљеви су интегрисани у ове шире националне приоритете, јер играју виталну улогу у заштити интегритета економског система, социјалне сигурности и стабилности. Влада признаје да би неконтролисано прање новца и финансирање тероризма могло поткопати ове шире стратешке циљеве, представљајући значајне ризике за дугорочну стабилност и националну безбедност Србије. Стога интегрисањем мера за спречавање прања новца и финансирања тероризма у ове шире оквире, Србија даје приоритет ублажавању ризика од прања новца и финансирања тероризма који би могли угрожити њен економски развој и безбедносне циљеве. На основу овог приступа, српске власти су дале приоритет бројним контекстуалним циљевима из ових стратегија како би осигурале да напори у области прања новца и финансирања тероризма буду усклађени са ширим националним развојним и безбедносним циљевима. Израда процене ризика је стога фокусирана на процену како и у којој мери су ови шири циљеви угрожени од стране прања новца.

Следећи свеобухватни циљеви су стога идентификовани и повезани са ризиком од прања новца:

РИЗИЦИ ОД ПН ЗА КЉУЧНЕ СТРАТЕШКЕ ЦИЉЕВЕ СРБИЈЕ

Висок ризик	Циљ: Смањење економског раслојавања у Србији (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.6. Економски развој и укупни просперитет) Објашњење: Привредни напредак Србије у последње три године праћен је незапамћеним растом у изградњи, развоју сектора непокретности и тржишту некретнина, који су од суштинског значаја за egzистенцију домаћег становништва. Такви позитивни трендови морају бити заштићени снажним мерама како би се осигурала праведна економска конкурентност и спречили неправедни поремећаји на тржишту који имају за резултат негативне социјалне последице. У ту сврху Србија треба да да приоритет акцијама за спречавање интеграције опраних средстава која потичу од домаћег и страног криминалног капитала у тржиште, што може погоршати тржишне услове и социјално раслојавање. Стога, ова процена ризика даје приоритет свеобухватним мерама за борбу против претњи које представљају одређене професије (gatekeepers) које служе овом тржишту, као и другим аспектима српске привреде.
Висок ризик	Циљ: Спречавање криминализације привредне активности (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.6. Економски развој и укупни просперитет) Објашњење: Недавни трендови организованог економског криминала указују на све већу софистицираност финансијских техника, укључујући професионалне канале прања новца којима управљају припадници одређених професија (gatekeepers). Стално се дешавају покушаји кршења превентивног режима за СПН/ФТ како би се створили сигурни и стабилни канали за прање имовинске користи од криминала кроз српску привреду са утицајем на домаћи и међународни финансијски систем. Стога је императив да се такви покушаји непрестано решавају и да се појачају ресурси за превенцију и спровођење закона.
Средње до висок ризик	Циљ: Јачањем професионалне етике и превентивним антикорупцијским активностима повећаће се поверење грађана у државне институције и степен њиховог демократског развоја (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.2. Очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана) Објашњење: ПН представља ризик по антикорупцијске циљеве Владе Србије када софистициране технике прања спречавају откривање прихода од претходних кривичних дела у вези са корупцијом, посебно када се покуша кршење система за СПН/ФТ уз учешће корумпираних функционера који делују у дослуху са обвезницима из ЗОСПН/ФТ.
Средње до висок ризик	Ризик од ПН за фискалну стабилност и јавне финансије (Програм економских реформи и ревидирана фискална стратегија (2023–2025)) Објашњење: У току ове процене ризика утврђено је да ПН генерише значајне количине незаконитих прихода од утаје пореза, што представља значајан ризик за циљеве Владе у обезбеђивању фискалне стабилности и ресурса за јавне финансије. Иако постоји смањење сиве економије, добици у овој области могу се потрети ако се ресурси за спречавање прања новца не повећају како би се спречила координирана кршења превентивних система за спречавање прања новца од стране софистицираних криминалаца који имају за циљ стварање стабилних путева за утају пореза.

РИЗИЦИ ОД ПН ЗА КЉУЧНЕ СТРАТЕШКЕ ЦИЉЕВЕ СРБИЈЕ

Средњи ризик	Финансирање тероризма представља средњи ризик за очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана. Финансирање тероризма представља средњи ризик за циљеве Србије да спречи подстицање, организовање и учешће својих грађана у ратовима или сукобима у иностранству, као и да сузбије пораст насилног екстремизма у региону. (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.2. Очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана) Објашњење: Бројне претње у вези са тероризмом манифестовале су се унутар и око Србије и суседних региона, укључујући саморадикализоване појединце, етно-сепаратистичке покрете, идеолошки и верски екстремизам, регионалне мреже, борце на страним ратиштима и стране сукобе – све то потенцијално подупиरे активности финансирања тероризма кроз бројне канале по избору финансијера тероризма (платне институције, мењачнице, финансијске технологије и непрофитне организације), који би могао делимично да продре у финансијски систем Србије. Одмеравајући амбијент инхерентне претње и постојеће контроле, финансирање тероризма представља средњи ризик за стабилност и безбедност Србије и њених грађана, као и за напоре за спречавање тероризма у суседним регионима.
Средњи ризик	ПН представља средњи ризик за стварање услова за стране и домаће инвестиције и економски развој (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.6. Економски развој и укупни просперитет) Објашњење: Директна страна улагања у Србију, предвођена великим међународним и европским инвестицијама у реалну економију, у посматраном периоду су у стабилном порасту. Имајући у виду побољшану репутацију Србије засновану на реформама у систему за СПН/ФТ, транспарентности стварног власништва (у контексту СПН и Пореске управе) и смањењу сиве економије, смањени су ризици од прања новца на домаће и стране директне инвестиције. Свака будућа промена у финансијском профилу Србије (нпр. повећање обима шпекулативног финансирања) оправдала би преиспитивање овог фактора у средњорочном периоду.
Средњи до низак ризик	Ризик од прања новца за развој тржишта капитала у Србији (Стратегија развоја тржишта капитала у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године) Објашњење: С обзиром на неразвијеност тржишта капитала у Србији услед макрофинансијских фактора, ризик од прања новца тренутно игра занемарљиву улогу у питању развоја овог тржишта. Међутим, потребно је извршити припреме како би се спречили потенцијални поремећаји на тржишту у вези са ПН уколико тренд развоја тржишта капитала постане изражен у наредном извештајном периоду.
Низак до средњи ризик	ФП представља низак до средњи ризик за допринос Србије очувању мира и стабилности на глобалном нивоу (Циљ Стратегије националне безбедности из 2021. године, одељак 4.4. Очување мира и стабилности у региону и свету) Објашњење: Имајући у виду профил материјалности, ниво инхерентних претњи и делотворности контрола, Србија не представља повољно окружење за финансијере ширења ОМУ, иако и даље постоји ниска до средња вероватноћа ретких, једнократних трансакција правних лица која се баве пословима реекспорта користећи као камуфлажу одређене рањивости и прања новца засновано на трговини.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	21
УВОД	23
Процес процене ризика	23
Методологија која се користи за процену ризика	24
Састав радне групе	24
ГЛАВНИ ЗАКЉУЧЦИ	25
1. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР	27
1.1. Законодавни оквир	27
1.2. Имплементација националних стратегија	27
1.3. Савремене технологије	28
1.4. Непрофитне организације (НПО)	28
1.5. Циљане финансијске санкције	28
1.6. Надзор над обвезницима	29
1.7. Институционални капацитети	29
1.8. Међуагенцијске координационе и радне групе	29
2. ДОМАЋА И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	30
2.1. Домаћа сарадња	30
2.2. Међународна сарадња	31
3. АНАЛИЗА АКТИВНЕ ПРЕТЊЕ ОД ТЕРОРИЗМА	33
3.1. Манифестоване терористичке активности (саморадикализовани појединци и злоупотреба друштвених мрежа)	33
3.2. Етно-сепаратистички екстремизам	35
3.3. Религијски екстремизам	36
3.4. Миграторна кретања и ризици финансирања тероризма	37
3.5. Идеолошки екстремизам у Републици Србији	39
3.6. Утицај страних оружаних сукоба на Србију	40
3.7. Страни терористички борци	42
3.8. Изложеност претњама из суседних земаља	43
4. ПРЕТЊА ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА	45
4.1. Информације УСПН	48
4.2. Анализа података из предистражних процедура и обавештајних података	53
4.3. Географска анализа кретања средстава	54

4.4. Анализа података Управе царина о готовини и племенитим металима.....	56
4.5. Анализа података међународне сарадње.....	56
5. СЕКТОРСКА РАЊИВОСТ ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА	58
5.1. Сектори средњег ризика.....	59
5.1.1. Платне институције.....	59
5.1.2. Овлашћене мењачнице и јавни поштански оператор.....	59
5.1.3. Фриленсери у ИТ сектору	60
5.2. Сектори ниског ка средњем ризику	60
5.2.1. Пружаоци услуга у сектору туризма и угоститељства.....	60
5.2.2. Поштански оператори.....	61
5.2.3. Рачуновође	61
5.2.4. Нотари.....	61
5.2.5. Банкарски сектор	62
5.2.6. Пружаоци услуга који се односе на дигиталну имовину.....	62
5.3. Остали сектори.....	62
5.3.1. Адвокати.....	62
5.3.2. Трговци	63
5.3.3. Посредници за продају и закуп некретнина.....	63
5.3.4. Приређивачи посебних игара на срећу преко средстава електронске комуникације.....	63
5.3.5. Пружаоци финансијског лизинга.....	64
5.3.6. Сектор животног осигурања.....	64
5.3.7. Брокерско-дилерска друштва и друштва за управљање инвестиционим фондовима.....	64
5.3.8. Добровољни пензиони фондови, рачуновође и факторинг компаније.....	64
5.3.9. Ревизори	65
5.3.10. Непрофитне организације (НПО)	65
5.3.11. Високошколске установе	65
6. НАДЗОР	68
РЕЗИМЕ ФТ.....	69
СПИСАК ПРЕДСТАВНИКА ИНСТИТУЦИЈА УКЉУЧЕНИХ У ПРОЦЕС НАЦИОНАЛНЕ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА.....	73

СКРАЋЕНИЦЕ

- АПР – Агенција за привредне регистре
АСК – Агенција за спречавање корупције
БДП – Бруто друштвени производ
БИА – Безбедносно-информативна агенција
БНД – Бруто национални доходак
ВСС – Високи савет судства
ВСТ – Високи савет тужилаштва
ГТИ – Глобални индекс тероризма
ДИ – Дигитална имовина
ДРИ – Државна ревизорска институција
ЗДИ – Закон о дигиталној имовини
ЗОРИ – Закон о ограничавању располагања имовином у циљу спречавања тероризма и ширења оружја за масовно уништење
ЗСПНФТ – Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма
ЗППА – Закон о пореском поступку и пореској администрацији
ИСА – Извештај о сумњивим активностима
ЈТОК – Јавно тужилаштво за организовани криминал
ЈФИ – Јединица за финансијске истраге
КД – Командитно друштво
КЗ – Кривични законик
ЈУТА – Национална асоцијација туристичких агенција
КХОВ – Комисија за хартије од вредности
КУС – *Know Your Customer*
МСП – Министарство спољних послова
МУП – Министарство унутрашњих послова
МУСТ – Министарство унутрашње и спољне трговине
НАЛЕД – Национална алијанса за локални економски развој
НБС – Народна банка Србије
НПО – Непрофитне организације
НПР – Национална процена ризика
ОЕЦД – Организација за економску сарадњу и развој
ОКГ – Организована криминална група
ОМУ – Оружје за масовно уништење
ПДВ – Порез на додатну вредност

Процена ризика од финансирања тероризма

- ПН – Прање новца
- ПИБ – Порески идентификациони број
- ПУДИ – Пружаоци услуга повезаних с дигиталном имовином
- САР – Извештај о сумњивој активности (*Suspicious Activity Report*)
- СБПОК – Служба за борбу против организованог криминала
- СВ – Стварни власник
- СПН/ФТ – Спречавање прања новца/финансирање тероризма
- СУК – Сектор унутрашње контроле
- УКП – Управа криминалистичке полиције
- УСПН – Управа за спречавање прања новца
- ФАТФ/FATF – Радна група за финансијску акцију/*Financial Action Task Force*
- ФП – Финансирање ширења оружја за масовно уништење
- ФТ – Финансирање тероризма
- ФОС – Финансијско-обавештајна служба
- ФШОМУ – Финансирање ширења оружја за масовно уништење
- CDD – *Customer Due Diligence*
- ЦЕСВ – Централна евиденција стварних власника
- ЦФС – Циљане финансијске санкције

УВОД

Србија најоштрије осуђује тероризам у свим његовим облицима, без обзира на околности, актере, локацију, време или начин извршења. Истовремено, Србија одбацује повезаност тероризма са било којом одређеном верском, етничком или другом групом.

Препознајући транснационалну природу тероризма, Србија се залаже за блиску сарадњу са регионалним и глобалним актерима како би пружила правовремене и свеобухватне одговоре кроз различите облике билатералне и мултилатералне сарадње. Србија активно учествује у активностима које се спроводе кроз Уједињене нације (УН) и друге међународне и међувладине организације. Као кандидат за чланство у Европској унији (ЕУ), Србија такође у потпуности доприноси политикама ЕУ у борби против тероризма, придржавајући се међународно прихваћених принципа и стандарда.

Из перспективе претњи од финансирања тероризма у Републици Србији, процена унутрашњих ризика и спољних ризика је од највећег значаја. Ово је посебно значајно с обзиром на то да финансирање тероризма може укључивати несразмерно мала финансијска средства у поређењу са штетом коју може проузроковати, било кроз извршење терористичког акта или кроз друге активности које спроводе терористи и њихови симпатизери.

У контексту савременог глобалног тероризма, Србија остаје посвећена одлучном суочавању са изазовима, ризицима и претњама које представљају верски мотивисани екстремизам/тероризам и други облици насилног екстремизма и радикализма, у распону од локалног и регионалног до глобалног нивоа.

Последњих година, све већа употреба интернета у различите сврхе, посебно међу млађим генерацијама, повећала је изазов верске радикализације. Овај феномен се углавном дешава изван званичних и незваничних верских институција у Србији. У том смислу, млађе генерације радикалних и милитантних екстремиста стекле су све већи безбедносни значај. Дошло је до пораста прихватања радикалних религијских ставова појединаца, најчешће психолошки рањивих појединаца који су подложнији верској индоктринацији. То укључује и прихватање верско терористичких идеологија сличних „Исламској држави”.

Неколико фактора, међу којима су најзначајнији мигрантска криза, утицај пандемије КО-ВИД-19, оружани сукоб у Украјини и сукоб између Израела и милитантне организације Хамас, имали су значајну улогу у порасту екстремизма у Србији. Последњих година ови догађаји обликовали су друштвено и политичко окружење, доприносећи условима који подстичу радикализацију и екстремистичко понашање.

У Србији, екстремистичке активности које носе потенцијал да ескалирају у тероризам претежно укључују, етно-сепаратистички екстремизам, верски екстремизам и илегалне миграције. Етно –сепаратистички и верски екстремистички покрети су показали способност да угрозе националну и регионалну безбедност. Иако идеолошки екстремизам, често вођен од стране крајње левичарских или крајње десничарских група, још увек није представљао значајну претњу у Србији или ширем региону, ризик остаје, посебно у контексту утицаја глобалних трендова.

Присутност ових фактора утиче на рањивост Србије са аспекта екстремизма, посебно када исти имају потенцијал да прерасту у тероризам.

Процес процене ризика

За потребе процене ризика од финансирања тероризма, фокусирајући се на злоупотребу легитимних финансијских институција и појединаца, узети су у обзир следећи подаци:

А. Националне претње: Ризици које представљају терористичке активности.

- Б. **Рањивости специфичне за сектор:** Рањивости у различитим секторима, које би могле бити искоришћене за финансирање тероризма.

Закључци о претњама финансирања тероризма у Србији изведени су анализом **капацитета Србије за спречавање и борбу против финансирања тероризма**, као и њене укупне способности да се бави и ублажава ризике од финансирања тероризма.

Методологија која се користи за процену ризика

Као и у претходне две националне процене ризика од финансирања тероризма, Србија је и ову процену, за период 2021–2023. године, спровела користећи методологију **Светске банке**, узимајући у обзир јединствене околности Србије, географски положај, као и професионално искуство и знање чланова Радне групе. Ово је укључивало:

- Верификацију закључака из претходне процене ризика.
- Испитивање промена и дешавања која су се десила од последње процене.
- Преглед анализа које су биле део претходних стратешких докумената.

Поред методолошких елемената укључених у методологију Светске банке, овај извештај закључује сваки сегмент анализе са проценом кључних налаза у односу на скалу утицаја вероватноће, тј. степен у којем идентификовани фактор (нпр. одређени сценарио претње или елемент рањивости) има утицај на вероватноћу ФТ у Србији. У ту сврху користи се следећа скала:

Табела 1: Скала утицаја вероватноће

Рејтинг појединачних фактора		За средње (просечне) збирне калкулације
5	Врло велика вероватноћа ФТ	Између 4 и 5
4	Велика вероватноћа ФТ	Између 3 и 4
3	Средња вероватноћа ФТ	Између 2 и 3
2	Мала вероватноћа ФТ	Између 1 и 2
1	Врло мала вероватноћа ФТ	Између 0 и 1

Оцене за сваки идентификовани фактор додељују се на основу стручног консензуса радне групе НРА, након прегледа квалитативног образложења и свих квантитативних података који су у основи специфичног фактора.

Састав радне групе

Радну групу за процену ризика од финансирања тероризма чинили су представници институција: Министарство финансија (укључујући УСПН, Управу царина и Пореску управу), Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Министарство спољних послова, Врховно јавно тужилаштво, Јавно тужилаштво за организовани криминал, Безбедносно-информативна агенција, Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података, Народна банка Србије, Комисија за хартије од вредности, Агенција за привредне регистре, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Министарство културе, Министарство рударства и енергетике и др.

Поред представника државних институција у раду на анализи ризика од финансирања тероризма учествовали су представници релевантних удружења – Привредне коморе Србије и Националне асоцијације туристичких агенција – ЈУТА, као и обвезници по ЗОСПНФТ.

ГЛАВНИ ЗАКЉУЧЦИ

Правни и институционални оквир у Србији за борбу против тероризма и његовог финансирања усклађен је са међународним стандардима. Кључни прописи су Кривични законик, Закон о кривичном поступку, Закон о организацији и надлежности државних органа у борби против организованог криминала, тероризма и корупције, Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Закон о ограничењу располагања имовином ради спречавања тероризма и Закон о међународним рестриктивним мерама. Регулаторно окружење је било конзистентно током извештајног периода, омогућавајући систематску имплементацију мера усмерених на борбу против финансирања тероризма и повећање оперативне ефикасности. Националне стратегије допуњују правни оквир, са кључним документима као што су Стратегија националне безбедности, Стратегија за превенцију и борбу против тероризма, Стратегија за спречавање прања новца и финансирања тероризма и Стратегија за интегрисано управљање границама (2022–2027).

Резултати имплементације националне стратегије укључују побољшану размену података о финансирању тероризма, уз повећану координацију између оперативних тела, периодичне прегледе људских, технолошких и финансијских ресурса и текуће истраге подржане међуагенцијском сарадњом. Програми обуке се редовно организују за спровођење закона, финансијске обавештајне јединице и царинске службенике како би се побољшала њихова способност откривања и управљања финансијским криминалом повезаним са тероризмом. Напори за изградњу капацитета били су усмерени на све надлежне органе како би се олакшало идентификовање и реаговање на тероризам и ризике везане за ФТ.

Што се тиче непрофитних организација (НПО), регулаторни надзор је побољшан ажурираним критеријумима и процедурама за праћење и инспекцију, подржаним матрицама ризика и ревидираним методологијама обуке инспектора. Редовне процене капацитета осигуравају да надлежни надзорни органи имају адекватне ресурсе. Сарадња са непрофитним сектором фокусира се на промовисање транспарентности и саморегулације, док су иницијативе и радионице за подизање свести ојачале финансијске праксе у сектору.

Анализа података указује да територија Р. Србије и њен финансијски систем нису систематски коришћени за финансирање тероризма. Међутим, подаци из предистражних поступака, обавештајних података и међународне сарадње указују на изоловане, појединачне случајеве у којима су коришћена новчана средства у малим износима. Према истим подацима постојала је сумња да су средства преношена алтернативним начинима (кеш курири, „хавала“, и сл.) и путем платних институција и институција електронског новца из иностранства. Средства пренета на овај начин потичу од личних прихода родбински и пријатељски повезаних лица, а недавне терористичке активности финансиране су малим новчаним износима из личних извора.

Праћење неформалних система („хавала“, „кеш курири“ и друго), као и финансијских трансакција и платних институција ублажава ризик од коришћења ових система за ФТ.

Безбедносно-информативна агенција (БИА) у Србији активно прикупља обавештајне податке о активностима које би могле бити повезане са финансирањем верског екстремизма и тероризма. У сарадњи са Управом за спречавање прања новца (УСПН), БИА је идентификовала сумњиве финансијске активности и појединаца и организација. УСПН кроз сарадњу са различитим субјектима као што су платне институције и банке, примио је извештаје о сумњивим активностима везаним за финансирање тероризма. Иако су се многи извештаји односили на појединце повезане са страним терористичким борцима, нема јасних доказа који су повезали ове извештаје са организованим криминалом или финансирањем тероризма. Број извештаја о сумњивим активностима из

банака се смањује, при чему се њихов квалитет и релевантност побољшавају. Поред тога, проактивна сарадња на домаћем и међународном плану ублажила је ризик од финансирања тероризма.

У периоду од 2021. до 2023. године на територији Србије нису извршени терористички акти и нису регистроване активности организованих терористичких група. Међутим, идентификовани су саморадикализовани појединци симпатизери идеологије попут ИСИС-а и „Ал Каиде”, који углавном делују на интернету.

На територији Републике Србије ни са једном етничком заједницом нису забележени оружани сукоби, провокације већих размера или израженији безбедносни проблеми. Етно-сепаратистички екстремизам, првенствено вођен албанским националистичким тежњама, представља сталну претњу територијалном интегритету Србије. Активности повезане са сепаратизмом и даље постоје на АП КиМ и другим деловима јужне Србије, са напорима да се одвоје делови Србије и укључе у тзв. „Велику Албанију” што остаје извор регионалне нестабилности.

Религијски екстремизам у Србији првенствено покрећу појединци и мале групе које прихватају екстремни исламизам, циљајући рањиве појединце као што су млади, необразовани и економски угрожени, често делујући изван званичних верских заједница и успостављајући везе у иностранству.

Ови сектори су идентификовани као да имају умерен потенцијал за финансирање тероризма због рањивости у пословању или недовољног регулаторног надзора.

- Платне институције: Подложни због недостатка континуираних односа са клијентима и ограниченог приступа идентификационим подацима купаца.
- Мењачи новца: Учешће у трговини златом, тј. накитом, у количини која одступа од уобичајених продаја појединаца.
- Фриленсери и ИТ сектор: Потенцијална употреба технолошке експертизе за креирање или подршку онлајн садржаја који промовише тероризам.

1. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

1.1. Законодавни оквир

Србија је уложила значајне напоре да усклади своје домаће законе са међународним стандардима у циљу ефикасније борбе против тероризма и финансирања тероризма. Основни закони којима се уређује спречавање и борба против финансирања тероризма у Србији су:

- Кривични законик
- Закон о кривичном поступку
- Закон о организацији надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције
- Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма
- Закон о ограничењу располагања имовином у циљу спречавања тероризма и ширења оружја за масовно уништење
- Закон о међународним мерама ограничавања

Током извештајног периода, законодавни оквир Србије у области спречавања финансирања тероризма био је у великој мери стабилан, што је омогућило доследно спровођење мера од стране свих елемената система и довело до њихове повећане ефикасности и ефективности.

1.2. Имплементација националних стратегија

Поред правног оквира, национални стратешки документи играју кључну улогу у спречавању и борби против финансирања тероризма. Најважнији од ових докумената укључују:

- Стратегија за спречавање и борбу против тероризма (тренутно се ажурира).
- Стратегија за спречавање прања новца и финансирања тероризма (ажурирања су у току).
- Заједнички акциони план за Западни Балкан у борби против тероризма, који се фокусира на регионалну сарадњу.
- Стратегија за интегрисано управљање границама (2022–2027) и припадајући Акциони план.
- Стратегија националне безбедности

У току су напори да се у потпуности спроведе **Стратегија за борбу против прања новца и финансирања тероризма (2020–2024)** са пратећим **Акционим планом**. У поређењу са претходним проценама ризика, систем борбе против финансирања тероризма у Србији је побољшан спровођењем већине активности наведених у стратегији. Кључна достигнућа укључују:

- **Побољшана размена података:** Размена информација о ФТ је побољшана у оквиру постојећих координационих структура међу оперативним органима одговорним за борбу против тероризма. Оперативна тела се често састају, посебно у оквиру Оперативне групе, како би размењивала податке и обавештајне податке.
- **Процене капацитета:** Периодичне анализе људских, технолошких и финансијских ресурса органа надлежних за борбу против тероризма и финансирања тероризма доприносе праћењу и унапређењу капацитета у складу са потребама.

- **Истраживање у току:** Систематско истраживање случајева ФТ се спроводи континуирано, подржано разменом извештаја из Управе за спречавање прања новца (УСПН) са другим државним органима. Сарадња са релевантним међународним субјектима у питањима ФТ је такође у току.
- **Програми обуке:** Континуирани тренинзи се одржавају како би се побољшао квалитет извештаја о сумњивим активностима (САР) и побољшала њихова употреба у кривичном гоњењу за ФТ. Ова област захтева даље побољшање.
- **Обука органа за спровођење закона:** Стална обука за организационе јединице Министарства унутрашњих послова: Јединицу за финансијске истраге (ФИУ) и Управу граничне полиције (УГП), као и царинске службенике са фокусом на препознавање активности ФТ. Потребна су даља побољшања обуке.
- **Обука о најбољој пракси:** Континуирани тренинзи за полицију, тужиоце и судове одржавају се у складу са најбољим праксама европских и америчких тужилаца, који су били драгоцени и захтевају даљи развој.

1.3. Савремене технологије

Србија се бави праћењем свих метода новчаних трансакција, укључујући употребу савремених технологија са аспекта виртуелне имовине и институција за трансфер новца у иностранству. Наведена активност је испуњена доношењем Процене ризика од прања новца и финансирања тероризма у сектору дигиталне имовине.

1.4. Непрофитне организације (НПО)

Стручни тим за анализу прописа везаних за регистрацију и рад НПО завршио је свој задатак, предлажући мере за унапређење регулаторног оквира. Кључне препоруке су:

- **Надзор над непрофитним организацијама:** Континуирани надзор над непрофитним организацијама унапређен је ажурираним критеријумима и процедурама за одабир субјеката за надзор применом матрице ризика и ажурираним методологијама за инспекторе. Инспектори пролазе редовну обуку за препознавање ризика ФТ у сектору.
- **Изградња капацитета:** Анализа капацитета органа одговорних за надгледање непрофитних организација закључила је да су њихови капацитети адекватни за овај рад.
- **Сарадња са НПО сектором:** Сарадња са НПО сектором је ојачана кроз иницијативе које промовишу транспарентност, одговорност и саморегулацију. То је постигнуто кроз образовне програме и размену најбољих пракси за ублажавање ризика ФТ.
- **Радионице и програми подизања свести:** Удружење банака Србије организовало је неколико радионица у циљу подизања свести у сектору непрофитних организација о дозвољеним финансијским праксама. Текући рад кровних организација на документима о саморегулацији који се односе на ублажавање ризика од ФТ се наставља.
- **Промоција УСПН апликације:** УСПН апликација за претрагу одређених лица активно је промовисана кроз различите програме обуке.

1.5. Циљане финансијске санкције

Закон о ограничењу располагања имовином у сврху спречавања тероризма и ширења оружја за масовно уништење захтева од свих појединаца и привредних субјеката да пре успостављања пословних односа провере да ли су њихови потенцијални партнери означена лица. Ако се утврди да су означени, имовина мора бити одмах замрзнута, а УСПН мора бити обавештен.

1.6. Надзор над обвезницима

Надзор над финансијским и нефинансијским секторима врши се у складу са приступом заснованим на ризику у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирању тероризма. Надзорни органи осигуравају усклађеност са законима, подзаконским актима и смерницама које регулишу спречавање прања новца и финансирање тероризма. Супервизори морају имати:

- Јасно разумевање ризика ПН и ФТ у Србији.
- Директан и индиректан приступ свим релевантним информацијама о домаћим и међународним ризицима у вези са клијентима и услугама обавезника.

Надзорни органи периодично разматрају процењене ризике и у складу с тим прилагођавају обим надзора. У случајевима када обавезници пролазе кроз значајне структурне промене, процене ризика се ажурирају.

1.7. Институционални капацитети

Ресурси Србије за борбу против тероризма концентрисани су у специјализованим јединицама у оквиру:

- Министарства унутрашњих послова (Служба за борбу против тероризма)
- Министарства одбране (ВОА, ВБА)
- Безбедносно-информативне агенција
- Управе за спречавање прања новца (УСПН)

Кривично гоњење је у искључивој надлежности Јавног тужилаштва за организовани криминал.

Кадровски капацитети у специјализованим јединицама се периодично анализирају и прилагођавају у складу са потребама. Континуирано се улаже у кадровске капацитете којима је у надлежности борба против тероризма што укључује и перманентно улагање у технику и технологију коју користе.

1.8. Међуагенцијске координационе и радне групе

Међуагенцијска координација је омогућена кроз оперативне и стратешке групе:

- На оперативном нивоу, **Оперативну радну групу чине:** Јавно тужилаштво за организовани криминал, Безбедносно-информативна агенција и Служба за борбу против тероризма МУП Р. Србије. Ова група се састаје најмање једном недељно ради размене информација и координације акција.
- На стратешком нивоу, **Национално координационо тело за превенцију и борбу против тероризма** укључује представнике различитих министарстава и агенција.
- **Координационо тело за спречавање прања новца и финансирања тероризма** надгледа шире напоре у овим областима.

У сврхе ублажавања ризика у односу на злоупотребу миграторних канала формирана је и Стална ударна група за борбу против кријумчарења људи (СУГ) која је оперативно почела са радом још 2017. године, и након трансформисања 2019. године има назив Ударна група (УГ). Ударну групу чине: Јавно тужилаштво за организовани криминал и организационе јединице Министарства унутрашњих послова (Управа криминалистичке полиције СБПОК и ЈФИ, Управа граничне полиције и Управа за технику).

2. ДОМАЋА И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

2.1. Домаћа сарадња

У Републици Србији формиране су различите радне групе и тимови за спречавање и борбу против тероризма, што укључује и спречавање и борбу против финансирања тероризма. Јавно тужилаштво за организовани криминал, Безбедносно-информативна агенција (БИА) и Служба за борбу против тероризма МУП Р. Србије и УСПН укључени су у праћење финансијских трансакција које би могле бити повезане са тероризмом. У периоду 2021–2023. године, 473 ентитета (физичка и правна лица) су проверена због потенцијалних веза са финансирањем тероризма, а УСПН је спровела хиљаде провера финансијских токова. Сарадња између националних безбедносних тела је кључна, укључујући праћење сумњивих трансакција са аспекта радикализованих појединаца, страних терористичких бораца, илегалних миграција, као и илегалне трговине оружјем. Упркос овим напорима, конкретни случајеви финансирања тероризма нису идентификовани, али се праћење континуирано и систематично наставља.

С тим у вези, са аспекта постојања индиција на финансирање тероризма, службе безбедности Републике Србије су у посматраном периоду провериле новчане трансакције:

Табела 2: Провере новчаних трансакција служби безбедности Републике Србије преко УСПН

Година	Служба за борбу против тероризма	Безбедносно-информативна агенција	Јавно тужилаштво за организовани криминал
	Број ентитета	Број ентитета	Број ентитета
2021	183	19	/
2022	203	12	/
2023	48	7	1
Укупно	434	38	1

Имајући у виду да је међународни тероризам глобална претња, размена информација између безбедносних и полицијских служби (МУП, БИА, ВОА, ВБА), као и наведених служби са Управом за спречавање прања новца, је једна од области сарадње. Прибављање и размена података подразумева:

- проверу сазнања у вези са финансирањем појединаца и/или група присталица радикалних исламистичких идеологија у земљи и иностранству;
- провера токова новца по питању илегалне трговине оружјем;
- провера података у вези са упућивањем бораца на страна ратишта противно Кривичном законик у Републике Србије;
- провера података о недозвољеном финансирању активности повратника са страних ратишта;
- провера токова новца по питању финансирања ирегуларних миграција и
- провера податка о умешаности ирегуларних миграната у терористичке активности.

2.2. Међународна сарадња

Република Србија на активан и делотворан начин учествује у међународној сарадњи везано за кривично гоњење, предистражне поступке и размену обавештајних података са међународним партнерима.

У периоду од 2021. до 2023. године, Србија је сарађивала са више међународних партнера, размењујући захтеве за правну помоћ. То је укључивало активности као што су захтеви за изручење, испитивање осумњичених и праћење финансијских трансакција. Иако у неколико случајева није било директних налаза о финансирању тероризма, Србија наставља спровођење наведених активности, посебно у погледу прекограничних претњи које укључују финансирање тероризма путем дигиталних платформи и трансфера новца. Сарадња са Интерполом, Еурополом и страним финансијским обавештајним службама је кључна у праћењу и истрази активности везаних за тероризам. У том смислу, надлежни државни органи Р. Србије су ангажовани у захтевима и размени података у циљу јачања напора у борби против тероризма, са фокусом на спречавање злоупотребе финансијских система за тероризам.

Резимирајући податке у склопу међународне сарадње у наведеном периоду, у вези са кривичним делом тероризам и других кривичних дела повезаних са њим, надлежним органима Р. Србије од стране иностраних правосудних органа, упућено је укупно 17 замолница или захтева за међународну правну помоћ тзв. улазних замолница, од којих је у потпуности удовољено на 10 захтева, 4 захтева је одбијено, делимично је удовољено на 2 захтева, док је за 1 захтев одложено поступање по замолници.

Што се тиче послатих замолница или захтева за међународну правну помоћ, тзв. излазних замолница, у наведеном периоду их је било укупно 14, од којих је на 7 захтева у потпуности удовољено, 2 захтева су још увек у процедури, док је на 2 захтева делимично удовољено, а на 2 захтева није уопште удовољено.

Видови међународне правне помоћи су били захтеви за екстрадицију, захтев за трансфер лица, саслушање осумњичених, испитивање сведока, узимање изјава од грађана, достављање доказног материјала, прибављање исправа, размена обавештења, спровођење посебних доказних радњи тајно праћење и снимање и тајни надзор комуникације.

У наведеном извештајном периоду било је укупно 4 поступка изручења лица из Р. Србије за предметна кривична дела, од којих ниједној молби није удовољено. У три случаја нису биле испуњене претпоставке за изручење, јер није било доказа за основану сумњу да су наведена лица извршила кривична дела, док је у једном случају одређен привремени притвор ради екстрадиције, али наведено лице није никада лишено слободе. Три молбе су биле из Републике Турске, једна из Киргијске Републике, а једна из САД.

По замолници БиХ одбијен је захтев за трансфер нашег држављанина јер је Министарство правде дало негативно мишљење у делу да би његово изручење утицало на безбедност у Републици Србији.

Међународна оперативна сарадња Службе за борбу против тероризма са ИНТЕРПОЛ-ом и ЕВРОПОЛ-ом се у посматраном периоду одвијала како директно, тако и преко Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу и преко официра за везу МУП-а при Европолу. Међусобно су размењиване информације и акти у области спречавања и борбе против тероризма и финансирања тероризма, активности безбедносно интересантних лица, група и организација.

У истом временском периоду су полицијски службеници Службе за борбу против тероризма проверили 20 захтева полицијских органа страних држава преко Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу (УМОПС), при чему су извршене провере више стотина ентитета који се на било који начин доводе у везу са финансирањем тероризма. На основу квантитативне и квалитативне анализе података, у периоду 2021–2023. године уочен је тренд смањења захтева за међународну оперативну полицијску сарадњу из претходно наведених разлога.

Табела 3: Захтеви за поступање примљени преко Одељења за међународну оперативну полицијску сарадњу

Година	Број примљених захтева
2021	9
2022	6
2023	5
Укупно:	20

Тако је у периоду 2021–2023. године размењено укупно 1.743 поруке преко ЕВРОПОЛ-ове мрежне апликације за безбедну размену информација у области борбе против тероризма СТ SIENA (*The Secure Information Exchange Network Application*) – 1.405 порука је примљено, а 338 упита је послато, при чему се 20 порука односило на финансирање тероризма. У односу на претходни период, приметан је пораст броја упита који се односе на тероризам, а смањење броја упита за финансирање тероризма.

Поред наведеног, ефикасна међународна сарадња за БИА и ВОА представља незаобилазан и нужан предуслов за успешну борбу против глобалног тероризма и његових пратећих манифестација, које по свом обиму и начину испољавања у потпуности превазилазе националне, али и регионалне баријере. БИА и ВОА на основу потписаних билатералних споразума са међународним партнерима о размени тајних података, врше размену обавештајних података и информација из домена борбе против тероризма на глобалном и регионалном плану. Посредством рада којим координира Национално координационо тело за спречавање и борбу против тероризма, подаци се дистрибуирају и дају на проверу.

3. АНАЛИЗА АКТИВНЕ ПРЕТЊЕ ОД ТЕРОРИЗМА

3.1. Манифестоване терористичке активности (саморадикализовани појединци и злоупотреба друштвених мрежа)

На територији Р. Србије није уочено организовано деловање терористичких организација, као ни појединаца који територију Р. Србије користе за планирање и припремање терористичког акта ван територије Р. Србије.

А. Одсуство терористичких аката:

У периоду од 2021. до 2023. године на територији Републике Србије није почињен ниједан терористички акт. Сходно томе, није било смртних случајева као последица тероризма.

Б. Активности саморадикализованих појединаца:

Иако нису откривене активности организованих терористичких група или мрежа, идентификовано је неколико саморадикализованих појединаца, симпатизера терористичких идеологија као што су ИСИС и „Ал Каиду”. Ови појединци су своје активности обављали првенствено на интернету и у непосредном контакту са истомишљеницима.

В. Истраје и правни поступци:

У првој половини 2022. и 2023. године спроведене су две истраге против појединаца због јавног подстицања на терористичка дела (члан 391а Кривичног законика). Ови појединци су користили платформе друштвених медија и мултимедијске сајтове за дељење како би управљали вишеструким налозима и објављивали садржај који велича терористичке организације, укључујући ИСИС и „Ал Каиду” и њихове огранке. Они су величали терористичке нападе, позивали на насиље, убиства и самоубилачке нападе, и промовисали оружану борбу и насилно успостављање шеријатског закона.

Током истраге, извршене су провере кретања, комуникација и веза осумњичених. Домаћа и међународна сарадња је коришћена за унапређење ових напора. Финансијске трансакције су такође провераване, али нема доказа који указују на њихову умешаност у ширу терористичку мрежу или спољно финансирање. Појединци су били саморадикализовани, финансирајући своје активности из сопствених прихода.

На казну затвора осуђена су два лица, једно у трајању од три године и шест месеци, а друго на три године. Ови поступци спречили су наставак њихових онлајн активности којима се подстицало на извршење терористичких аката. Надлежни државни органи настављају да прате таква и слична понашања у циљу спречавања различитих облика радикализације.

Г. Терористички напад у јуну 2024:

Јуна 2024. године, српски држављанин (конвертит у ислам и следбеник радикалне исламистичке идеологије), користећи ручни самострел и нож, напао је и тешко телесно повредио полицијског службеника МУП Р. Србије, који се налазио на службеној дужности непосредног обезбеђења Амбасаде државе Израел, који је на напад одговорио из службеног пиштоља и притом лишио живота нападача.

У вези са наведеним терористичким актом се још увек спроводи истрага и за сада је утврђено да се такође ради о саморадикализованом појединцу који је подржавао активности терористичке организације ИСИС, што је за последицу имало спровођење одвојених истрага против укупно три лица, која су преко друштвених мрежа и платформи за комуникацију делила садржаје који промовишу деловање наведене терористичке организације, а такође и оправдавала наведени терористички акт.

Д. Терористички чин повезан са етничким екстремизмом:

Још један инцидент догодио се у јулу 2024. године, када је осумњичени смртно упуцао службеника граничне полиције у општини Лозница и тешко ранио другог полицајца. Осумњичени је касније убијен у оружаном сукобу са полицијом. Истрага о овом инциденту је у току.

Резиме:

У периоду од 2021. до 2023. године на територији Србије нису извршени терористички акти и нису регистроване активности организованих терористичких група. Међутим, идентификовани су саморадикализовани појединци симпатизери идеологије попут ИСИС-а и „Ал Каиде”, који углавном делују на интернету. Истраге су довеле до хапшења и изрицања казне за два лица због промовисања тероризма путем интернета. У јуну 2024. године, терористички напад саморадикализованог српског држављанина – конвертита био је усмерен на полицијског службеника који је био ангажован на обезбеђењу израелске амбасаде, што је додатно нагласило растућу претњу од радикализованих појединаца. Такође, манифестовање радикализације појединаца са аспекта етничког екстремизма резултирала је терористичким нападом на полицијске службе јула 2024. године. Упркос стабилној безбедносној ситуацији, ови инциденти наглашавају растући ризик који представљају саморадикализовани појединци и екстремистички покрети.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Саморадикализовани појединци:

Активности ових појединаца на мрежи могле би да привуку екстерна средства за своје деловање. 4

Недавни терористички и екстремистички акти:

Недавни напади у 2024. години могу да инспиришу даљу радикализацију и привуку спољну финансијску подршку. 4

Употреба интернета и друштвених медија:

Онлајн платформе олакшавају приступ екстремистичком садржају и потенцијалним мрежама финансирања. 3

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Активне истраге и хапшења:

Текуће истраге и хапшења појединаца који су укључени у екстремистичке активности ограничавају њихову способност прикупљања или преноса средстава.

Активности надлежних органа у борби против тероризма:

Мере надлежних органа, укључујући међународну сарадњу, помажу у праћењу и ометању потенцијалног финансирања.

Појединци који се сами финансирају:

Ризик организованог финансирања терориста из иностранства је ограничен, утврђено је једино самофинансирање радикализованих појединаца у земљи.

Оцена: 3,67 – Велика вероватноћа ФТ

3.2. Етно-сепаратистички екстремизам

Стална директна претња територијалном интегритету Републике Србије и извор сталних безбедносних претњи су пре свега сепаратистичке тежње појединих националистичких структура. С тим у вези, на територији Републике Србије, осим припадника албанске етничке заједнице, до данас нису забележени оружани сукоби, провокације већег обима или значајнији безбедносни проблеми са било којом етничком заједницом. У посматраном периоду и унутар других етничких заједница, уочене су активности група и појединих политичких лидера (нпр. ревизија историјских догађаја, оспоравање међународних споразума, итд.) које се могу повезати са етно-сепаратистичким екстремизмом.

Сепаратистичке претензије Албанаца на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохије, које су кулминирале илегалним једностраним проглашењем независности Косова, поред тога што представљају директну претњу територијалном интегритету Републике Србије, такође представљају дуготрајан фактор нестабилности у ширем региону. Наиме, идеологија сепаратиста албанске националности, поред дела територије Републике Србије, манифестује се и на територији Републике Северне Македоније, а све у циљу стварања такозване „Велика Албаније”.

Поред израженог етно-сепаратизма у АП Косова и Метохије, ове тенденције су присутне и у оним општинама на југу централне Србије које су претежно насељене Албанцима. Ове етно-сепаратистичке активности углавном се манифестују кроз периодичне иницијативе албанских политичких партија према међународном фактору (владином и невладином сектору) у којима је наглашена наводна рањивост албанског становништва. Представници албанских политичких партија, кроз састанке са представницима власти тзв. Косова, залажу се за одвајање подручја југа централне Србије и његово укључивање у територију Аутономне покрајине Косово и Метохија.

Сагледавајући наведене претње, Р. Србија је на југу Централне Србије преузела низ мера и радњи у циљу смиривања међуетничких тензија кроз интегрисање представника албанске националне мањине у политичке, економске и друштвене токове на републичком и локалном нивоу. Мере се огледају у подршци у финансирању и спровођењу инфраструктурних пројеката и економски развој и побољшању у основном и средњем образовању и стварању могућности отварања високошколских установа, као и финансијској подршци организацијама цивилног друштва са нагласком на пројекте и програме за младе.

Поред тога, активностима надлежних државних органа континуирано се ради на одржавању стабилне безбедносне ситуације и сигурности становништва.

Резиме:

На територији Републике Србије, осим са припадницима албанске етничке заједнице, до данас, ни са једном етничком заједницом нису забележени оружани сукоби, провокације већих размера или израженији безбедносни проблеми. Етно-сепаратистички екстремизам, првенствено вођен албанским националистичким тежњама, представља сталну претњу територијалном интегритету Србије. Активности повезане са сепаратизмом и даље постоје на АП КиМ и другим деловима јужне Србије, са напорима да се одвоје делови Србије и укључе у тзв. „Велику Албанију” што остаје извор регионалне нестабилности.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Етно-сепаратистички покрети:

Сепаратистичке тежње могу привући финансијску подршку симпатизера или екстремистичких мрежа у иностранству.

3

Регионална нестабилност:

Текуће тензије на АП КиМ и укључивање спољних актера могу олакшати финансирање тероризма.

3

Прекограничне етничке везе:

Присуство сличних покрета у суседним земљама, попут Северне Македоније, могло би створити регионалне финансијске мреже. 3

Наводни наративи маргинализације:

Тврдње о рањивости међу албанским становништвом у другим деловима Србије, могле би се искористити за прикупљање средстава од међународних актера или симпатизера екстремиста. 2

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Владине мере:

Владине мере интегрисања представника албанске националне мањине у политичке, економске и друштвене токове на националном и локалном нивоу.

Оцена: 2,75 – Средња вероватноћа ФТ

3.3. Религијски екстремизам

Такође, на подручју Републике Србије се испољавају различити облици религијског екстремизма. Па ипак, по броју насилних инцидената и учешћу у терористичким активностима до сада су се истицала лица и мање групе које пропагирају и прихватају екстремни исламизам. За деловање носилаца ових активности карактеристично је деловање ван званичних верских заједница и успостављање веза са истомишљеницима у иностранству.

Иако је процес радикализације индивидуалног карактера, када је у питању екстремни ислам, постоје посебно рањиве категорије појединаца и заједница у Републици Србији.

Млади, необразовани и сиромашни појединци, одрасли у постконфликтном друштву са јаким наративима о историјским неправдама, „изузетности” или „прогоњености” свога народа, етничке или верске групе, категорије су становништва које су најрањивије у процесу радикализације која може водити ка насилном екстремизму и тероризму. Међу овим појединцима се могу издвојити и религијски конвертити, који из жеље да потврде и учврсте свој новостечени религијски идентитет и осећај припадања, често прихватају насиље као основни метод деловања.

Постојећи проблем има и родну димензију, те се може закључити да су необразоване и економски зависне жене такође подложније манипулацији екстремиста, на основу чега се могу брже и лакше радикализовати.

Значајно је имати у виду и све чешћу појаву лица са евидентираним психијатријским болестима која су површно упозната (најчешће путем интернета) са неком екстремистичком или терористичком идеологијом која може обојити њихово понашање, посебно вербално, што може створити привид да је идеологија, а не психопатологија, кључни фактор њиховог инцидентног (насилног) понашања.

Поред појединаца, присутне су и одређене религијске и мањинске заједнице које су посебно пожељне регрутне базе екстремиста. Обећавајући им равноправност и поштовање, комбиноване са лукративним интересом (новац у виду тзв. хуманитарне помоћи, донација и сл.), екстремисти могу регрутовати релативно значајан број чланова ових заједница, па чак и читаве породице. Званични представници верских заједница улажу значајне напоре у спречавању радикализације и ширењу екстремних ставова који се односе на тумачења религије.

Резиме:

Религијски екстремизам у Србији првенствено покрећу појединци и мале групе које прихватају екстремни исламизам, циљајући рањиве појединце као што су млади, необразовани и економски угрожени, често делујући изван званичних верских заједница и успостављајући везе у иностранству.

Фактори који повећавају ризик ФТ:**Угрожене популације:**

Екстремистичке групе циљају рањиве, необразоване и сиромашне појединце, који могу бити изманипулисани да подрже или олакшају финансирање тероризма, било свесно или несвесно. 3

Религиозни конвертити:

Конвертити, у својој потрази за афирмацијом идентитета, могу бити подложнији регрутацији од стране екстремистичких група које се ослањају на донације и финансијске доприносе за подршку терористичким активностима. 3

Међународне везе:

Екстремистичке мреже са везама у иностранству могу добити спољно финансирање и олакшати прекогранично финансирање тероризма, посебно путем нерегулисаних канала као што су неформални трансфери новца. 3

Хуманитарна помоћ и донације:

Екстремисти могу искористити добротворне донације и хуманитарну помоћ у верским и мањинским заједницама као параван за преусмеравање средстава на терористичке активности. 2

Фактори који смањују ризик од ФТ:**Активности надлежних органа у борби против тероризма:**

Мере надлежних органа, укључујући праћење неформалних верских и социјално угрожених група, помажу у праћењу и ометању потенцијалног финансирања тероризма.

Надзор над непрофитним организацијама:

Спровођење надзора над НПО, који је детаљно описан у НПР од злоупотребе НПО сектора од ФТ.

Међународна сарадња:

Правовремена и континуирана размена података између правосудних, полицијских и обавештајних органа.

Религијске заједнице:

Активности представника религијских заједница на смањењу ширења радикалних ставова.

Оцена: 2,75 – Средња вероватноћа ФТ

3.4. Миграторна кретања и ризици финансирања тероризма

Оружани сукоби на Блиском истоку и у Северној Африци резултирали су сталним миграционим кретањима ка западној Европи, а Балкан, укључујући Србију, служи као кључна транзитна рута. Дугогодишњи феномен масовне илегалне миграције уско је повезан са међународним терористичким структурама које су искористиле масовно расељавање како би се инфилтрирале у оперативце међу избеглицама и мигрантима, као и за кријумчарење оружја и наркотика. У периоду од 2021. до 2023. године нису забележена значајна одступања у броју миграната у Србији. Међутим, са стабилизацијом ситуације КОВИД-19 и отварањем граница, поново су се активирале илегалне кријумчарске групе, претежно организоване по етничким линијама (Авганистанци, Сиријци, Мароканци, итд.).

Власти Србије су проактивно одговориле на ове изазове. До 5. септембра 2024. године, Ударна група (УГ) је процесуирала 41 организовану криминалну групу (ОКГ), у којој су учествовала 333

оптужена, претежно држављана Србије са учешћем држављана земље порекла миграната, а понекад и транзитних земаља. Ове ОКГ су одговорне за кријумчарење или покушај кријумчарења 4.685 појединаца преко граница Србије у земље ЕУ. За 260 особа, кривични поступак је завршен признањима, што је довело до казни у укупном износу од 529 година и 8 месеци затвора. Поред тога, одузета је и незаконита имовинска добит у износу од 406.790 евра, 1.354.642,36 динара и 2.500 долара, као и одузимање 53 моторна возила и бројних комуникационих уређаја који се користе у криминалним активностима.

Мигранти су најчешће улазили у Србију из Северне Македоније и Бугарске, док су се изласци обично дешавали преко Мађарске, Хрватске, Босне и Херцеговине и, све више, Румуније због потешкоћа у преласку у Мађарску због граничне оgrade подигнуте 2015. године. Методе кријумчарења укључивале су фалсификовање докумената, скривање у камионима, прелазак река у чамцима, па чак и копање тунела испод заштитне оgrade дуж мађарске границе.

Обим и успех на плану спречавања илегалних прелазака границе илуструје број спречених покушаја незаконитог преласка државне границе, по годинама:

2021. година	2022. година	2023. година
27.413	60.100	43.474

Србија активно прати и процесуира кријумчарске групе, истражујући потенцијалне везе између кријумчарења миграната и финансирања тероризма, посебно у вези са средствима која мигранти плаћају криминалним групама за транзит у Западну Европу. Међутим, нису пронађени директни докази о финансирању тероризма, а оперативни подаци су подељени са међународним партнерима за даљу истрагу.

Изазови у решавању ових питања укључују недостатак преводилаца за језике миграната, потешкоће у сарадњи са земљама порекла и недовољне ресурсе у правосудном систему Србије.

Резиме:

Оружани сукоби на Блиском истоку и Северној Африци довели су до миграционих токова кроз Србију, кључну транзитну руту. Од 2021. до 2023. године, кријумчарске групе су се поново активирале, што је довело до кривичног гоњења 41 организоване криминалне групе због кријумчарења 4.685 људи. Мигранти су углавном улазили из Р. Северне Македоније и Бугарске, излазећи према Мађарској, Хрватској и БиХ користећи методе као што су фалсификовање докумената и прелазак реке. Упркос изазовима као што су ограничени ресурси и сарадња са земљама порекла миграната, Србија активно гони кријумчарске групе, иако нису пронађене директне везе са финансирањем тероризма.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Миграторни покрети: Стални проток миграната, посебно из зона сукоба, повећава ризик да терористи искористе миграционе руте за спровођење криминалних активности као што су трговина људима и кријумчарење миграната како би финансирани терористичке организације.	1
Учешће организованог криминала: Постојање организованих криминалних група укључених у кријумчарење миграната повећава ризик да би се ове мреже могле користити за ФТ.	4
Недостатак сарадње са земљама порекла: Тешкоће у идентификацији миграната и сарадњи са земљама порекла отежава праћење потенцијалних терористичких веза и обезбеђивање одговарајуће провере, повећавајући ризик од финансирања тероризма.	3

Економска рањивост миграната: Мигранти, посебно они из подручја сукоба, често су економски рањиви, што их може учинити подложнијим експлоатацији од стране криминалних група или терористичких организација ради финансијске добити. 2

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Проактивно спровођење закона: Проактивне акције власти Србије, као што су кривично гоњење организованих криминалних група и праћење прилива миграната, смањују ризик од тероризма тако што ометају кријумчарске мреже и обезбеђују бољи надзор над миграционим каналима.

Конфискација незаконите добити: Одузимање значајне имовине од криминалних група укључених у кријумчарске активности смањује финансијска средства која су на располагању овим групама, индиректно ограничавајући њихову способност да подрже финансирање тероризма.

Ефикасно гоњење и кажњавање: Успешно гоњење ОКГ-а и значајне изречене затворске казне делују као одвраћање од других група које могу размотрити ангажовање у ФТ или сродним активностима.

Појачане мере безбедности на границама: Јачање граничне контроле и праћење кретања миграната, укључујући употребу заштитне ограде и других безбедносних мера, помаже Србији да спречи неовлашћени улазак појединаца повезаних са ФТ. Сарадња Србије са међународним граничним и безбедносним партнерима обезбеђује спречавање илегалних миграција.

Оцена: 2,5 – Средња вероватноћа ФТ

3.5. Идеолошки екстремизам у Републици Србији

Идеолошки екстремизам се у Р. Србији манифестује кроз активности припадника екстремних десничарских и левичарских покрета, организација и група. Активности наведених категорија углавном се свде на пропагирање њихових уверења, покушаје јавне промоције и остваривања значајнијег друштвено-политичког утицаја. У складу са глобалним тенденцијама и у Републици Србији је у порасту број симпатизера екстремних десничарских и левичарских покрета и организација, који се исказује пре свега онлајн, без значајнијег формалног пораста чланства.

Десничарска екстремистичка пропаганда је у великој мери усмерена против права различитих мањинских заједница, као и против миграната, које оптужују за повећање криминала и осећање небезбедности у одређеним локалним заједницама.

Такође, активности десничарских екстремиста усмерене су и против друштвених група, као што су ЛГБТ заједнице, због неслагања са њиховим ставовима о различитим друштвеним питањима.

Повезаност фудбалских хулиганских и екстремних десничарских структура у Србији је спорадична и исте тренутно не поседују капацитете за предузимање аката насиља ради постизања својих прокламованих, односно стварних циљева, који се код ових група нужно не поклапају.

Екстремизам базиран на левичарској идеологији, превасходно на идејама марксизма и анархизма, минорно је заступљен у Србији. С обзиром на малобројност чланства и ограничене логистичке и организационе капацитете, до сада се нису појављивали као актери у значајнијем броју насилних инцидената на територији Србије.

Оно што представља тачку која повезује екстремну десницу и левицу у Србији је покушај да и једни и други извуку корист на рачун глобалних проблема (економија, енергетика, здравство, екологија, пандемија Ковид-19 и др.), како би ојачале своје организационе структуре и оствариле већи утицај на друштвено-политичкој сцени Србије. С тим у вези, исте деле и интензиван антиглобалистички став и наратив који понекад, посебно у случају деснице, укључује и говор мржње.

Праћењем активности екстремних десничарских и левичарских покрета, организација и група утврђено је да се ради о појави ограниченог домета, које немају значајан утицај на радикализацију у том погледу нити капацитете за повезивање са идеолошким покретима ван територије Р. Србије.

Резиме:

Идеолошки екстремизам у Србији се првенствено види у активностима десничарских и левичарских покрета, фокусираних на ширење веровања и покушај стицања друштвено-политичког утицаја. Десничарски екстремизам циља на мањине и мигранте, док левичарски екстремизам остаје мањи. Обе стране користе глобалне кризе како би ојачале своје присуство, углавном путем онлајн платформи. Међутим, ограничено чланство, логистички капацитети и слабе спољне везе ових група смањују укупни ризик од значајне радикализације или терористичких активности.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Растуће присуство екстремиста на мрежи и пропагандно деловање: Све већа употреба онлајн платформи од стране десничарских и левичарских група за пропагандно деловање омогућава им да регрутују присталице и потенцијално прикупљају средства путем различитих канала, укључујући *crowdfunding*, за финансирање екстремистичких активности.

1

Активности екстремиста: Истицање ставова у вези са различитим друштвеним питањима у циљу самопромоције и прикупљања финансијских средстава.

1

Експлоатација глобалних питања: И десничарске и левичарске групе користе економске, политичке и здравствене кризе (нпр. пандемија Ковид-19) како би окупиле присталице и ојачале свој утицај, што би се могло искористити за повећање финансирања екстремистичких активности.

1

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Ограничено чланство и логистички капацитети: Екстремистичке групе у Србији имају мали број чланова и суочавају се са логистичким изазовима, што смањује њихову способност да организују велике или добро финансиране активности.

Слабе спољне идеолошке везе: Мало је доказа о значајним везама између српских екстремистичких група и међународних мрежа, ограничавајући њихов приступ спољном финансирању или терористичкој подршци.

Спорадичне фудбалске хулиганске везе: Повремене везе између фудбалских хулигана и екстремистичких група нису довољно јаке да подрже доследне или велике насилне или терористичке активности.

Оцена: 1,67 – Мала вероватноћа ФТ

3.6. Утицај страних оружаних сукоба на Србију

На свеукупну безбедносну ситуацију на глобалном и регионалном, односно националном плану у значајној мери је утицало избијање оружаних сукоба између Израела и милитантне организације „Хамас”, након терористичког напада извршеног на тлу Израела октобра 2023. године. Ескалација сукоба је изазвала негативну реакцију локалног муслиманског становништва у Републици Србији, било да је реч о умереним и/или радикалним чиниоцима. У датим околностима, међу појединим милитантно оријентисаним појединцима су регистровани претећи коментари према целокупној јеврејској заједници, а којима се на изванредан начин најављивала и могућност својеврсне „одмазде” према припадницима наведене заједнице што је и препознато као потенцијално значајан генератор пораста претњи од милитантног деловања у нашој земљи. У том контексту треба посматрати поменути терористички напад у Београду јуна 2024. године. Наведени терористички акт је и потврдио сазнања надлежних државних органа да је наступио као последица активности саморадикализованог појединца без контакта и присуства терористичке организације, уз самостално, минимално финансирање.

Поред наведеног, од почетка оружаног сукоба између Руске Федерације и Украјине, приметан је повећан број држављана наведених држава који имају пријављен боравак у складу са леги-

слативом Р. Србије. У том смислу, до сада није откривен ниједан случај њихове повезаности са терористичким активностима група и/или појединаца на територији Р. Србије, држава из којих су пореклом, као ни било којом другом државом.

Међутим, у периоду од октобра 2014. године (од усвајања измена и допуна Кривичног законика Р. Србије којима се инкриминишу дела из члана 386а и члана 386б) до јануара 2023. године због извршења кривичног дела Учествовање у рату или оружаном сукобу у страни држави осуђено је 37 лица због одласка на „украјинско ратиште”. Осим тога, вођен је поступак према два лица, због извршења кривичног дела из члана Организовање учествовања у рату или оружаном сукобу у страни држави. Један је осуђен, док је други поступак завршен ослобађајућом пресудом. Такође, против 9 лица се води истрага. Сprovedеним истрагама је утврђено да су сви наведени територију Р. Србије напустили самовољно, појединачно и коришћењем сопствених средстава.

Значајно је истаћи и да је у посматраном периоду, а нарочито након отпочињања оружаног сукоба Русије и Украјине фебруара 2022. године, до данас вођен велики број предистражних поступака у вези са више стотина електронских порука послатих са различитих налога на друштвеним мрежама, којима су неидентификована лица претила извршењем кривичног дела тероризам, из члана 391 КЗ.

Претње су се односиле на наводе да су у авионима на летовима компаније *Air Serbia*, у више тржних центара, образовних институција, студентских домова у Београду и других објеката у Републици Србији, као и у више јавних зграда, установа и школа, постављене експлозивне направе, а такође је и прећено убиствима представника највиших државних органа Републике Србије.

Даљим проверама је утврђено да су горе описане активности имале за мотив дестабилизацију нормалног тока друштвених и економских активности у Републици Србији. Међутим, утврђено је да су претње у највећем броју случајева биле послате из иностранства коришћењем ВПН сервера који служе за анонимизацију комуникације, док су у Републици Србији као њихови пошиљаци идентификовани углавном малолетници са мотивом забаве или ментално нестабилне особе. Истовремено, након извршених провера, лица која су идентификована као пошиљаци наведених претњи из иностранства нису се могла довести у везу са било којом терористичком организацијом, као ни финансирањем тероризма.

Константни контрадиверзиони и превентивни прегледи, евакуација потенцијално угрожених лица као и интензиван рад на идентификацији лица која су претње слали, представљају безбедносно политички притисак на Србију који се смањивао након успешно идентификованих локација са које су претње слале, као и идентификације пошиљача из Србије.

Резиме:

Избијање сукоба између Израела и Хамаса, као и између Русије и Украјине, утицало је на националну безбедност Србије. Ови сукоби су подстакли радикална и поларизујућа осећања, посебно међу милитантно настројеним појединцима у Србији, и послужили су као мотивација за појединачне и самоиницијативне одласке у зоне сукоба.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Радикализовани појединци повезани са страним сукобима: Саморадикализоване особе инспирисане страним сукобима самофинансирају путовања у зоне сукоба.	2
Претње бомбама, на мрежи или позивом: Бројни случајеви усмерени на политичку и социјалну дестабилизацију.	1

Фактори који смањују ризик од ФТ:

- Мере против учешћа у страним сукобима: Мере које је Србија ефикасно предузела и које су довеле до осуђујућих пресуда.
- Мере државних органа: Ефикасне мере предузете за проналажење починилаца претњи усмерених на политичку и социјалну дестабилизацију.

Оцена: 1,5 – Мала вероватноћа ФТ

3.7. Страни терористички борци

Упркос значајној временској дистанци у односу на оружане конфликте у Сирији, односно периода одласка страних терористичких бораца у зоне сукоба, цихадисти-повратници са ратишта и даље представљају категорију од изузетног безбедносног значаја.

Према оперативним подацима, укупно 49 држављана Р. Србије отишло је на подручје Сирије и Ирака од почетка оружаног сукоба, како би се придружило некој од терористичких организација активних на подручју ових земаља, а најчешће тзв. Исламској држави. Од овог броја, на територији наведених држава још увек се налази 27 српских држављана, погинуло је 12 лица, а територију Сирије/Ирака напустило је 10 пунолетних лица, међу којима су се 4 пунолетна мушкарца вратила у Републику Србију. Укупно 11 пунолетних лица, држављана Р. Србије, као и 21 малолетно лице, налазе се у неком од кампова на територији Сирије и Ирака (затвореничким, или избегличким).

С тим у вези, досадашње искуство је недвосмислено показало да, са безбедносног становишта, повратници, иако су „бивши борци”, и даље представљају претњу, имајући у виду да је значајан број њих прошао одређене борбене обуке у зонама сукоба, као и да је узео (не)посредно учешће у борбама на терену, чиме су били изложени додатним ефектима радикализације свести.

Поред тога, искуство бројних светских служби, укључујући домаће, показало је у посматраном периоду да се жене-повратнице не смеју третирати искључиво као „жртве” својих супружника и/или других чланова породице, већ да оне имају све израженију улогу у процесима верске радикализације, али и конспиративне комуникације (преношење порука) између радикалних исламиста, будући да верски екстремисти полазе од претпоставке да ће надлежни органи бити блажи, односно да ће пре потценити опасност коју носе жене у односу на мушкарце.

Иако су након укидања мера забране кретања услед епидемије Ковид-19 настављени процеси репатријације страних бораца и њихових породица из курдских кампова на северу Сирије, Република Србија још увек није извршила репатријацију преосталих држављана из наведених кампова. Наиме, Влада Републике Србије донела је Акциони план по питању репатријације држављана Републике Србије који су узели учешће на ратишту на Блиском истоку.

Значајно је истаћи и да су двојица повратника са сиријског ратишта у посматраном периоду издржала вишегодишње казне затвора, након чега су пуштени на слободу. У том периоду, наведена лица нису показивала намере за вршењем нових кривичних дела у вези са тероризмом, већ су настојала да се адаптирају новонасталим околностима у локалној средини, при чему су (ре)активирали контакте са појединим групацијама верских екстремиста.

Резиме:

Страни терористички борци, посебно цихадистички повратници, и даље представљају значајну безбедносну претњу Србији упркос времену које је протекло од сукоба у Сирији и Ираку. Укупно 49 држављана Србије придружило се терористичким организацијама на овим просторима, од којих је 27 још увек присутно у Сирији/Ираку, 12 је убијено, а 4 су се вратила у Србију. Повратници се сматрају опасним због своје борбене обуке и изложености радикалним идеологијама. Повратнице, које су раније виђене као жртве, сада су препознате по својој улози у верској радикализацији и преношењу порука међу екстремистима. У Србију се још увек нису вратили сви грађани из зона сукоба.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Искуство повратника: Појединци са војном обуком која је стечена у терористичким операцијама могу искористити ове вештине да организују или финансијски подрже терористичке активности, потенцијално усмеравајући средства на екстремистичке мреже. 2

Реактивирање екстремистичких мрежа: Повратници који се поново повезују са екстремистичким групама могу олакшати пренос средстава, ресурса и логистичке подршке, чиме се повећава вероватноћа активности ФТ. 1

Потцењена улога жена и деце повратника: Жене и деца који су боравили на територијама са активном терористичком претњом, и евентуално била укључена у комуникацију, логистику и борбена дејства, могу лакше да избегну откривање и на тај начин олакшавају кретање средстава и ресурса у терористичке сврхе.

2

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Акциони план репатријације: Напори Србије да управља и прати повратнике путем структуриране репатријације смањује ризик од неоткривених активности ФТ тако што пажљиво надгледа потенцијалне претње.

Нема непосредних знакова поновног ангажовања: Мониторинг не показује непосредне знаке поновног ангажовања у терористичким активностима бивших бораца који указују на смањену вероватноћу њиховог учешћа у ФТ, иако то захтева сталну будност.

Оцена: 1,67 – Мала вероватноћа ФТ

3.8. Изложеност претњама из суседних земаља

Упркос овим показатељима, од избијања сукоба у Сирији и Ираку, више од 1.100 особа са Западног Балкана боравило је на простору захваћеном ратним дејствима, а повратак тих особа и њихово поновно повезивање са вођама радикалних исламиста у региону што представља додатни безбедносни ризик за Р. Србију посебно када се има у виду постојања родбинских и пријатељских веза са нашим држављанима. Ублажавање ризика могуће је континуираним јачањем и унапређењем сарадње надлежних државних органа за борбу против тероризма у региону.

Претње повезане са деловањем локалних/регионалних групација радикалних исламиста огледају се и кроз праћење сумњивих трансакција. С тим у вези, у периоду 2021–2023. године регистроване су две сумњиве новчане трансакције из Босне и Херцеговине и једна из Црне Горе према радикализованим појединцима у Р. Србији. Из Србије, највише сумњивих трансакција од стране радикализованих појединаца регистровано је такође ка Босни и Херцеговини и Црној Гори (по две), док су у једној трансакцији средства послата у Хрватску. Све сумњиве трансакције су извршене преко платних институција.

Међутим, не може се искључити могућност преношења готовине преко државне границе, нарочито од стране родбинских и пријатељских веза које су бројне.

Повећаном степену претње допринео је излазак са издржавања казне затвора, 2021. године у БиХ, једног од најзначајнијих радикалних идеолога „дихадизма” који је након изласка из затвора наставио да држи верска предавања. Наиме, именовани је оглашен кривим због врбовања лица за учешће у сукобима на Блиском истоку.

Степену претње у региону допринео је и повратак у БиХ 2023. године оснивача и идејног лидера некадашњег вахабијског месцида из једне земље ЕУ где је одслужио вишегодишњу казну затвора због извршења кривичног дела повезаног са тероризмом (врбовање за одлазак на ратиште у Сирију/Ирак у јединице ВТО „Исламска држава”), након чега је трајно протеран. Наведено је изазвало позитивне реакције његових следбеника и у нашој земљи, уз коментаре о потенцијалном уједињењу и спречавању даљих подела међу припадницима тзв. текфир групација, које су у значајној мери засноване на личним основама.

Милитантни исламисти албанске националности пореклом из Републике Северне Македоније са чврстим регионалним везама на Балкану представљају ризичну категорију. О томе, између осталог, сведоче бројне акције хапшења радикалних исламиста албанског порекла (углавном са КиМ) у више европских земаља током протеклих година, попут Аустрије, Немачке, Белгије, Швајцарске и Италије.

Резиме:

Сукоби у Сирији и Ираку довели су до тога да више од 1.100 појединаца са Западног Балкана путује у зоне сукоба, а њихов потенцијални повратак представља додатни безбедносни ризик за Србију. Регионална сарадња је кључна за ублажавање ових ризика. Анализа сумњивих трансакције, указала је на повезаност радикализованих појединаца у Р. Србији са истомишљеницима у региону. Одслужење казни затвора истакнутих радикалних личности и континуирани утицај милитантних исламиста албанске националности са јаким регионалним везама додатно погоршавају ове претње.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Повратак страних бораца: Повратак радикализованих појединаца из зона сукоба у земље региона повећава ризик од финансирања или реализовања терористичких активности.	2
Кеш курири: Преношења готовине преко државне границе.	3
Прекограничне финансијске трансакције: Анализа сумњивих трансакција са суседним земљама указује на могуће регионално повезивање истомишљеника.	2
Утицај радикалних лидера: Радикализовани појединци након одслужења казни затвора у региону настављају да инспиришу цихадистичке идеологије, потенцијално подстичући подршку и финансирање терористичких разлога.	2

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Регионална сарадња у борби против тероризма: Јачање сарадње између регионалних власти помаже у праћењу и ометању потенцијалних активности финансирања тероризма.

Праћење сумњивих токова новца: Побољшани финансијски надзор од стране УСПН и Управе царина смањује ризик од неоткривеног финансирања тероризма путем прекограничних трансакција.

Оцена: 2,25 – Средња ветоватноћа ФТ

МАТРИЦА ТЕРОРИСТИЧКИХ ПРЕТЊИ

Имајући у виду све претходно наведено, анализа претњи је приказана у следећој матрици, у којој повратак страних терористичких бораца представља највећу претњу са аспекта државе, док идеолошки екстремизам носи најмањи степен претње.

Табела 4: Матрица терористичких претњи

Претња	Вероватноћа за финансирање тероризма				
	Врло велика	Велика	Средња	Мала	Врло мала
Манифестоване терористичке активности (саморадикализовани појединци и злоупотреба друштвених мрежа)		3,67			
Етнички мотивисан тероризам			2,75		
Религијски екстремизам			2,75		
Миграторна кретања			2,5		
Идеолошки екстремизам					1
Утицај иностраних оружаних сукоба на Србију				1,5	
СТБ				1,67	
Изложеност претњи из суседних земаља			2,25		

4. ПРЕТЊА ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Према Глобалном индексу тероризма (ГТИ), земље региона су под веома ниским ризиком, а самим тим и ниво финансијских потреба и финансијских потреба повезаних са активном терористичком претњом у суседним јурисдикцијама у складу са ГТИ индексом је веома низак, што потврђују и следећи подаци:

Табела 5: Земље према ГТИ

ЗЕМЉЕ СА АКТИВНОМ ТЕРОРИСТИЧКОМ ПРЕТЊОМ								
ЗЕМЉА	2021		ЗЕМЉА	2022		ЗЕМЉА	2023	
	Индекс	163		Индекс	163		Индекс	163
Авганистан	8.818	1	Авганистан	8.459	1	Буркина Фасо*	8.571	1
Ирак	8.103	2	Буркина Фасо*	8.161	2	Израел	8.143	2
Сомалија	7.996	3	Сомалија	8.047	3	Мали*	7.998	3
Буркина Фасо*	7.833	4	Мали*	7.983	4	Пакистан	7.916	4
Нигерија*	7.813	5	Сирија*	7.771	5	Сирија*	7.890	5
Сирија*	7.807	6	Ирак	7.682	6	Авганистан	7.825	6
Мали*	7.699	7	Пакистан	7.610	7	Сомалија	7.814	7
Нигер	7.340	8	Нигерија*	7.580	8	Нигерија*	7.575	8
Пакистан	7.321	9	Мианмар*	7.568	9	Мианмар*	7.536	9
Мианмар*	6.971	10	Нигер	7.053	10	Нигер	7.274	10
Израел	3.626	35	Израел	4.400	26	Ирак	7.078	11
РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ЗЕМЉЕ СА КОЈИМА СЕ ГРАНИЧИ								
Србија	0.000	/	Србија	0.000	/	Србија	0.000	/
Босна и Херцеговина	0.000	/	Босна и Херцеговина	0.000	/	Босна и Херцеговина	0.000	/
Црна Гора	0.000	/	Црна Гора	0.000	/	Црна Гора	0.000	/
Хрватска*	0.000	/	Хрватска*	0.000	/	Хрватска*	0.000	/
Бугарска*	0.000	/	Бугарска*	0.000	/	Бугарска*	0.000	/
Мађарска	0.000	/	Мађарска	0.000	/	Мађарска	0.000	/
Албанија	0.000	/	Албанија	0.000	/	Албанија	0.000	/
Северна Македонија	0.030	95	Северна Македонија	0.000	/	Северна Македонија	0.000	/
Румунија	0.310	82	Румунија	0.167	86	Румунија	0.000	/

* Земље под појачаним надзором ФАТФ

Процена ризика од финансирања тероризма

У том смислу, анализом трансакција између Републике Србије и земаља високог ранга према ГТИ, ФАТФ и земаља са којима се граничи Република Србија, утврђено је да оне представљају занемарљив удео у БНД-у и БДП-у, без обзира да ли се ради о приливима или одливима.

Табела 6: Финансијски подаци НБС/РЗС (БНД и БДП у 000 динара) за земље са ГТИ индексом

Година	Приливи из донација, грантова, субвенција итд.	Бруто национални доходак (БНД)	Бруто домаћи производ (БДП)	Удео у укупним приливима (%)	
				БНД	БДП
2021	21.968.274,78	6.028.298.800	6.271.987.600	0,00036	0,00035
2022	9.294.835,68	6.746.257.700	7.097.629.200	0,00014	0,00013
2023	3.591.105,88	/	8.150.486.500	/	0,00004
Година	Одливи из донација, грантова, субвенција, итд.	Бруто национални доходак (БНД)	Бруто домаћи производ (БДП)	Удео укупних одлива (%)	
				БНД	БДП
2021	9.996.511,39	6.028.298.800	6.271.987.600	0,00017	0,00016
2022	7.745.501,55	6.746.257.700	7.097.629.200	0,00011	0,00011
2023	128.466.545,27	/	8.150.486.500	/	0,00158

Табела 7: Финансијски подаци (БНД и БДП у 000 динара) за земље са којима се Република Србија граничи

Година	Приливи из донација, грантова, субвенција итд.	Бруто национални доходак (БНД)	Бруто домаћи производ (БДП)	Удео у укупним приливима (%)	
				БНД	БДП
2021	11.569.812.902,82	6.028.298.800	6.271.987.600	0,19193	0,18447
2022	10.738.479.011,63	6.746.257.700	7.097.629.200	0,15918	0,15130
2023	13.598.105.885,71	/	8.150.486.500	/	0,16684
Година	Одливи из донација, грантова, субвенција, итд.	Бруто национални доходак (БНД)	Бруто домаћи производ (БДП)	Удео укупних одлива (%)	
				БНД	БДП
2021	6.501.254.595,20	6.028.298.800	6.271.987.600	0,10758	0,10366
2022	5.679.398.745,49	6.746.257.700	7.097.629.200	0,08149	0,08002
2023	4.543.510.638,09	/	8.150.486.500	/	0,05575

Табела 8: Десет најзначајнијих земаља у које су послате новчане дознаке преко платних институција у еврима

Земље	Вредност		
	2021	2022	2023
Немачка	33.086.844,44	40.944.747,30	46.835.620,86
Босна и Херцеговина	5.603.754,22	5.081.196,67	4.890.409,16
Црна Гора	5.494.362,09	4.731.053,84	4.910.542,29
Турска	4.706.871,11	7.837.677,51	7.700.337,58
Аустрија	3.792.479,35	3.574.575,06	3.345.129,14
Хрватска	3.872.328,52	3.006.534,57	2.948.244,97

Земље	Вредност		
	2021	2022	2023
САД	3.221.000,23	2.868.128,20	3.576.634,89
Швајцарска	2.647.811,14	2.101.524,25	2.123.214,10
Грчка	1.648.307,00	2.222.726,43	2.721.903,31
Француска	2.291.353,98	2.582.332,25	2.445.045,64

Извор података: Извештаји платних институција о брзом трансферу новца.

Табела 9: Десет најзначајнијих земаља из којих су **примљене** новчане дознаке преко платних институција у еврима

Земље	Вредност		
	2021	2022	2023
Немачка	288.294.123,18	306.537.064,90	331.617.516,56
Аустрија	99.448.485,54	101.342.261,98	107.534.377,61
САД	89.652.420,14	108.228.476,92	107.443.865,92
Француска	43.604.012,55	63.080.548,54	39.921.497,66
Швајцарска	40.985.085,08	42.408.058,28	46.121.827,12
Шведска	23.382.967,90	23.613.832,67	24.548.486,98
Руска Федерација	12.094.079,51	22.990.441,63	52.473.060,00
Канада	20.886.417,95	22.914.595,08	21.575.312,60
Италија	19.421.965,39	22.153.644,27	19.422.255,44
Аустралија	13.763.074,23	13.293.243,41	12.173.076,41

Извор података: Извештаји платних институција о брзом трансферу новца.

Наведени подаци кореспондирају српској дијаспори која се у највећој мери управо налази у овим земљама. Од држава које се најчешће појављују нема држава са активном терористичком претњом, али једна држава – Република Хрватска – се налази на листи јурисдикција под појачаним праћењем (тзв. сива листа ФАТФ).

Република Србија, према индексу „Глобалног финансијског центра”, (у даљем тексту ГФЦ) **није рангирана као међународно или регионално финансијско средиште** што је детаљно обрађено у Процени ризика од пролиферације. Према последњем ГФЦ извештају из септембра 2023. године ниједан град Републике Србије није обухваћен истраживањем за потребе израде ГФЦ тако да подаци за Београд или било који други град не постоје.¹

Такође, не спада у земље са значајним нивоом претовара, а **привредни субјекти, приватни и државни, не тргују стратешком робом и/или услугама**² са подручјима са активном терористичком претњом.

1 Републички завод за статистику не обрачунава овај индекс нити то раде националне статистичке институције за друге земље. Доступно на: https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_34_Report_2022.09.28_v1.0.pdf.

2 Детаљније анализирано у Процени ризика од пролиферације.

4.1. Информације УСПН

Закон о СПНФТ регулише и обавезу одређених ентитета (обвезника) да се УСПН пријављују активности које указују на повезаност са финансирањем тероризма. УСПН, у складу са Законом о СПНФТ, размењује податке и са надлежним државним органима који се баве борбом против тероризма.

Током 2017. године, у сарадњи са Службом за борбу против тероризма МУП-а Р. Србије, Управа је обвезницима упутила захтев за прикупљање података у вези лица за која се претпоставља да су се прикључила терористима у Сирији, као и у вези одређених лица на територији Р. Србије за која се сматрало да су повезана са страним терористичким борцима на страни ИД. Наведени захтев је као последицу имао да обвезници све активности лица из захтева које су уследиле након захтева пријављују као сумњиве. Наведено представља највећи део пријављених ИСА од свих типова обвезника у којима се указује сумња у финансирање тероризма.

ИСА у којима се исказивала сумња у финансирање тероризма, тачније повезаност са лицима која су учествовала у рату у Сирији на страни терористичке организације ИД, се искључиво односе на резидентна физичка лица.

ИСА се више не односе на трансакције повезане са мигрантима. Сходно наведеном, пракса прослеђивања свих извештаја платних институција безбедносним службама је обустављена, већ се наведени извештаји анализирају на појединачној бази и, уколико анализа укаже на сумњу, прослеђују надлежним органима. Да је утицај мигрантске кризе на ризик од финансирања тероризма значајно смањен (осим недостављања WU трансакција од стране *FinCEN*) указују и закључци Ударне групе за борбу против кријумчарења људи која је утврдила да се проактивним поступањем и сарадњом није дошло до података за кривично гоњење за кривично дело тероризма и друга кривична дела повезана са њим, а нарочито за финансирање тероризма.

Све анализе ИСА које указују на финансирање тероризма се у најкраћем року прослеђују СБПТ-у и/или БИА.

Табела 10: Број извештаја о сумњивим активностима у вези са финансирањем тероризма

	2021	2022	2023
Платне институције	18	33	29
Банке	5	1	1
Приређивачи посебних игара на срећу у играчницама	1	/	/
Укупно	24	34	30

У посматраном периоду, извештаји о сумњивим активностима – ИСА, платних институција и банака су се највећим делом (преко 50%) односили на лица која су родбински повезана са страним терористичким борцима у Сирији (УСПН је у сарадњи са МУП-ом, 2017. године, обвезницима упутила листу родбински повезаних лица са страним терористичким борцима у Сирији која могу бити безбедносно интересантна). Такође, више од три четвртине ИСА се односило на лица за која је у УСПН већ био отворен предмет.

Табела 11: Број пријављених извештаја о сумњивим активностима у вези финансирања тероризма извршених путем платних институција, по годинама:

Година	Број ИСА	Укупан број лица из ИСА (нерезиденти)	Земље из којих се шаљу средства	Број лица из ИСА у Р. Србији (резиденти)	Укупан број трансакција пријема пријављених у ИСА (резиденти)	Укупна вредност трансакција пријема пријављених у ИСА по земљи у ЕУР (резиденти)	Број лица из ИСА у Р. Србији (нерезиденти)	Укупан број трансакција пријема пријављених у ИСА (нерезиденти)	Укупна вредност трансакција пријема пријављених у ИСА по земљи у ЕУР (нерезиденти)	Земље ка којима се шаљу средства	Број лица из ИСА у Р. Србији (резиденти)	Укупан број трансакција пријема пријављених у ИСА (резиденти)	Укупна вредност трансакција пријема пријављених у ИСА по земљи у ЕУР (резиденти)	Број лица из ИСА у Р. Србији (нерезиденти)	Укупан број трансакција пријема пријављених у ИСА (нерезиденти)	Укупна вредност трансакција пријема пријављених у ИСА по земљи у ЕУР (нерезиденти)
2021	18	31	1 Авганистан 1 Турска	УАЕ	/	/	1	1	200	Мароко	1	2	1.870			
				Аустрија	1	4	/	/	/	Саудијска Арабија	2	7	6.750			
				Канада	1	1	/	/	/	Турска	2	3	3.150			
				Швајцарска	1	1	/	/	/							
				Немачка	2	2	/	/	/							
				Италија	1	1	1	1	100							
				Србија (АП КиМ)	1	1										
				Холандија	1	10	1	1	200							
				Турска	/	/	2	12	12.400							
				Аустрија	6	14	1	1	300	Аустрија	2	3	320	/	/	/
2022	33	49	1 Турска	Босна и Херцеговина	1	1	/	/	/	Босна и Херцеговина	1	5	570	/	/	/
				Белгија	1	2	/	/	/	Бангладеш	2	1	8.455	/	/	/
				Бугарска	1	1	/	/	/	Бахреин	1	1	200	/	/	/
				Канада	1	2	/	/	/	Немачка	4	9	4.900	/	/	/
				Швајцарска	1	1	/	/	/	Египат	1	2	245	/	/	/
				Немачка	9	38	1	7	5.420	Хрватска	1	1	115	/	/	/
				Француска	1	1	/	/	/	Ирак	1	1	420	/	/	/
				Италија	2	8	/	/	/	Италија	2	2	605	/	/	/
				Киригистан	1	1	/	/	/	Индонезија	1	1	39	/	/	/
				Холандија	1	1	1	1	120	Либан	1	1	135	/	/	/
				Пољска	1	2	/	/	/	Црна Гора	1	4	530	/	/	/
				Шведска	2	2	/	/	/	Саудијска Арабија	2	11	4.020	/	/	/

2023	29	29	5 2 1	Либерија Сирија Турска	Словенија	2	4	260	/	/	/	Сирија	1	1	110	/	/	/					
					Турска	1	2	750	/	/	/	Турска	3	6	1.170	/	/	/					
					Србија (без АП КиМ)	6	9	2.255	/	/	/	Уганда	2	5	5.450	/	/	/					
					Србија (АП КиМ)	7	8	5.472	/	/	/	Србија (АП КиМ)	2	7	3.851	/	/	/					
																	Србија (без АП КиМ)	6	10	4.877	/	/	/
					УАЕ	/	/	/	1	4	9.500	Босна и Херцеговина	1	1	50	/	/	/					
					Аустрија	3	4	1.140	/	/	/	Белорусија	/	/	1	1	310						
					Босна и Херцеговина	3	3	1.535	/	/	/	Немачка	1	1	212	2	5	7.654					
					Швајцарска	5	8	810	/	/	/	Индонезија	/	/	3	10	1.100						
					Чешка	1	1	80	/	/	/	Мароко	1	7	490	/	/	/					
2023	29	29	5 2 1	Либерија Сирија Турска	Немачка	11	25	9.100	1	1	600	Црна Гора	1	1	144	2	2	911					
					Финска	1	1	700	/	/	/	Нигерија	8	12	14.580	/	/	/					
					Француска	1	2	175	/	/	/	Палестина	1	1	500	/	/	/					
					Ирак	2	5	6.552	1	1	560	Сирија	3	3	395	/	/	/					
					Луксембург	1	1	500	/	/	/	Сирија	1	4	225	/	/	/					
					Црна Гора	1	1	120	/	/	/	Тунис	1	2	170	3	4	863					
					Холандија	1	1	280	/	/	/	Турска	2	4	1.010	1	18	13.697					
					Норвешка	1	1	450	/	/	/	Узбекистан	1	1	1.040	/	/	/					
					Саудијска Арабија	/	/	/	2	8	7.375	Јемен	1	5	500	/	/	/					
					Судан	/	/	/	1	1	1.500												
2023	29	29	5 2 1	Либерија Сирија Турска	Шведска	2	4	1.200	/	/	/												
					Турска	/	/	/	2	3	1.000												
					САД	3	4	2.110	/	/	/												

Платне институције су, током 2021. године, пријавиле 18 ИСА у вези 31 физичког лица, од чега 2 нерезидента из Авганистана и Турске. Резидентна лица су вршила трансакције пријема средстава најчешће из Холандије и Аустрије, а значајна средства су примљена и из СР Немачке. Највише и најчешће слање средстава, резидентна лица су вршила ка Саудијској Арабији. Нерезидентна лица су највише средстава примила из Турске, док нису евидентирани трансакције слања средстава.

Током 2022. године, платне институције су пријавиле 33 ИСА у вези 49 физичких лица, од којих је само једно било нерезидент из Турске. Евидентирани приливи средстава су најчешће и највише били из СР Немачке, а значајни приливи су остварени и са територије АП Косово и Метохија. Слања су најчешће вршена ка Саудијској Арабији и СР Немачкој, док је највише средстава послато у Бангладеш.

У 2023. години, платне институције су пријавиле 29 ИСА у вези 29 физичких лица, од чега су осморо лица нерезиденти из Либије, Сирије и Турске. Резидентна лица су најчешће и највише примала средства из СР Немачке и Ирака, док су трансакције одлива најчешће и највише биле ка Нигерији. Нерезидентна лица су највише средстава примила из УАЕ и Саудијске Арабије, док су најчешће одливи били ка Турској.

На основу повратних информација које је УСПН примила од надлежних органа није се дошло до података да су лица из ИСА платних институција повезана са финансирањем тероризма.

Пример пријављеног ИСА платних институција

Током 2022. године, означено лице („Особа А“), раније осуђено због извршења кривичних дела повезаних са тероризмом у вези учешћа у активностима ИСИЛ-а у Сирији као страни терористички борац и које је одслужило затворску казну у 2021. години, покушало је да изврши брзи трансфер новца из Србије ка појединцу у Индонезији („Особа Б“). Особа А је покушала да изврши трансакцију путем платне институције која се бави пружањем услуга девизних дознака без отварања рачуна која је одбила извршење трансакције. Следећег дана, са исте локације, друга особа („Особа В“) је успела да изврши трансакцију слања средстава у Индонезију, Особи Б, у сличном износу, што је изазвало сумњу да је Особа В трансакцију извршила у име Особе А; обвезник је наведену ситуацију пријавио као сумњиву.

Особа В није означено лице и, изузевши наведеног, анализом није пронађена повезаност Особе В са означеним лицима. Управа је упутила захтев ФОС-у Индонезије у вези Особе Б, али изузевши податка да је Особа Б примала средства и из других држава, друге информације нису достављене.

Управа је упутила наведене информације и другим надлежним државним органима, укључујући и тужилаштво, и након додатних провера је утврђено да сумњива средства ипак нису коришћена за активности повезане са тероризмом.

Иако је број ИСА банака у вези са финансирањем тероризма у паду, у односу на претходну Процену ризика, квалитет се побољшава и доводи до анализа које даље бивају прослеђене надлежним органима. У претходном периоду су пријаве биле везане за лица за која су банке већ примале захтеве од надлежних органа, док се у последње две године ИСА односе на лица која нису била предмет рада у УСПН. Такође, пријаве су везане за типичне банкарске производе – платни промет, а не за производе које банка нуди као агент платних институција и правних лица која се баве брзим преносом новца као што је то био случај у претходном периоду. Поред географског ризика, у описима сумње се наводе и ризици клијената, односно сумњивих активности које указују на потенцијално финансирање тероризма.

Акценат ИСА банака је померен са међународног аспекта на домаћа лица и активности у оквиру Републике Србије.

Током 2021. године, физичко лице из земље А („Особа 1“) је покушало да изврши трансакцију преноса новца са личног рачуна у земљи А на рачун физичког лица у Републици Србији („Особа 2“). Трансакција је обустављена од стране кореспондентске банке због сумње у повезаност Особе 1 са терористичким нападом у земљи А, 2020. године. Индикативна је била и вредност трансакције (ЕУР 92,00), односно нелогичност банковног трансфера средстава с обзиром на то да је у том случају провизија (20%) већа него да се средства пошаљу путем брзог преноса новца.

Непосредно пре покушаја извршења наведене трансакције, Особа 2 је извршила индикативне активности по рачуну. Наиме, Особа 2 поседује личну карту Републике Србије са регистрованом адресом на територији АП Косово и Метохија. Банковни рачун Особе 2 је отворен на територији Рашке области, а пар дана пре покушаја горе наведене трансакције по рачуну Особе 2 је евидентиран прилив из земље А у износу од ЕУР 10,00 од стране трећег лица. Након прилива Особа 2 је више пута вршила провере стања по рачуну на банкоматима који се налазе на територији АП Косово и Метохија.

Управа за спречавање прања новца је наведене информације проследила надлежним органима за борбу против тероризма у Републици Србији, као и партнерској служби земље А од које је добила одговор да Особа 1 није повезана са терористичким нападом који се догодио у тој земљи 2020. године.

Приликом сачињавања ИСА, обвезници најчешће користе један од следећа два индикатора:

- лице се у средствима јавног информисања доводи у везу са тероризмом (овај индикатор се користи када се пријављује лице са листе коју је доставила УСПН, иако та листа није јавно доступна) и
- трансакције за које службеници на основу искуства стечених у пракси оцењују да нису у складу са уобичајеним активностима странке.

Од доношења листе индикатора за платне институције и институције електронског новца од стране НБС-а, априла 2023. године, све чешће коришћен индикатор је и следећи: „платна услуга има глобални домашај”.

С обзиром да се највећи број ИСА доводи у везу са лицима која су већ била предмет рада УСПН, односно за која је УСПН већ слала захтеве обвезницима, те да се скоро све трансакције односе на услуге брзог преноса новца, коришћење наведена два индикатора није неуобичајено.

Детаљном анализом у УСПН, која укључује ИСА и захтеве других надлежних органа и страних партнерских служби, није утврђена повезаност са организованим криминалним групама.

У периоду анализе УСПН је упутила укупно 2.318 захтева банкама и 1.708 захтева платним институцијама путем којих је проверавала да ли су лица која се потенцијално баве финансирањем тероризма укључена у формалне финансијске токове.

Управа за спречавање прања новца је највећи број анализа доставила Служби за борбу против тероризма и екстремизма МУП-а и Безбедносно-информативној агенцији. Углавном се радило о захтевима за проверу повезаности лица које је обвезник, на основу индикатора, довео у могућу везу са финансирањем тероризма. Евидентирани су и случајеви захтева за провере лица и на основу захтева стране финансијско-обавештајне службе.

Број анализа које је УСПН доставила у вези пријављених готовинских трансакција и извештаја о сумњивим активностима из којих се могло посумњати у финансирање тероризма представљено је у табели која следи.

Табела 12: Број прослеђених анализа од стране УСПН

Година	Служба за борбу против тероризма	Безбедносно-информативна агенција	Јавно тужилаштво за организовани криминал
2021	35	19	/
2022	33	4	1
2023	27	12	1
Укупно	95	35	2

Извори података УСПН могу бити и захтеви и дописи страних партнерских служби. УСПН, у складу са Законом о СПНФТ, размењује податке и са надлежним државним органима који се баве борбом против тероризма.

Табела 13: Број размењених информација УСПН и страних финансијско-обавештајних служби у вези са финансирањем тероризма

Година	Захтеви УСПН	Спонтане информације УСПНа	Захтеви ка УСПН	Спонтане информације ка УСПН	Укупан број по години
2021	2	/	8	1	11
2022	1	/	3	/	4
2023	/	/	3	/	3
Укупно	3	0	13	1	18

Захтеви УСПН ка страним партнерским службама, из 2021. године, односили су се на потврде навода из ИСА, односно повезаност страних сумњивих лица из пријава са тероризмом. У одговорима, стране партнерске службе Аустрије и Турске су навеле да се лица из захтева УСПН не доводе у везу са тероризмом. Једини захтев из 2022. године, односио се на трансакцију брзог преноса новца лица за које се сумњичило да је повезано са означеним лицем у Републици Србији ка Индонезији; додатним проверама није утврђено да су средства коришћена за финансирање тероризма.

Захтеви страних партнерских служби су се највећим делом односили на провере лица – учесника у трансакцијама брзог преноса новца, као и на „фишинг” захтеве ФОС-а Сирије, односно захтеве у вези нелегалних финансијских институција које нису повезане са Р. Србијом. Сви захтеви су се односили на верски мотивисан тероризам и највећим делом се радило о физичким лицима; један захтев се односио на НПО повезан са Хамасом.

Важно је напоменути да је финансијско-обавештајна служба САД, *FinCEN*, је у периоду до 2019. године редовно достављала информације о сумњивим активностима које су пријављене од стране *Western Union*. Најчешће се радило о мигрантима који су пролазили кроз Републику Србију на рути ка Западној Европи. Међутим, у периоду од 2020. године, Управа није примила ниједан извештај од *FinCEN* у вези наведеног.

4.2. Анализа података из предистражних процедура и обавештајних података

У оквиру својих надлежности, Безбедносно-информативна агенција је у континуитету била ангажована на сагледавању безбедносно интересантних активности које би могле да буду индикативне са аспекта финансирања верског екстремизма и тероризма, било да су у питању физичка (како домаћа тако и страна) и/или правна лица.

У посматраном периоду БИА је у сарадњи са Управом за спречавање прања новца Министарства финансија прикупила одређен фонд података о сумњивим финансијским активностима поје-

диних безбедносно интересантних лица и организација који су, са квалитативног становништа, оцењени као корисни у даљем оперативним ангажовању. С тим у вези, на обострану иницијативу су спроведене провере сумњивих трансакција физичких и правних лица која су повезана са појединцима чије је деловање индикативно са аспекта исламског радикализма, те потенцијално и међународног тероризма.

Подаци које су прикупили државни органи Републике Србије којима је у надлежности откривање и спречавање активности које се доводе у везу са финансирањем тероризма, указују да територија Републике Србије није искоришћена за прикупљање средстава намењених финансирању тероризма нити као транзитна земља кроз коју могу бити трансферисана средства намењена поменутом циљу. Поред наведеног, утврђено је да трансферисана средства, (у и из Р. Србије) потичу из сопствених извора (зараде, пензије, дознаке из иностранства, донација, социјална примања и друго). Наведено потврђују и исноси који су се, у 90% случајева, кретали до вредности мањој од 1.000 ЕУР, а најчешће око 50 ЕУР.

Са аспекта правовременог откривања и спречавања финансирања тероризма, најризичније инкриминисане активности реализују се приликом коришћења производа финансијског сектора као и сектора услуга као средства којима се финансира тероризам, без обзира да ли се услуге реализују уз материјалну надокнаду или су конципиране на добровољној основи. Такође, наведени сектори се веома често злоупотребљавају на начин да, сходно постојећим законским прописима, пружаоци услуга у тим секторима не буду оштећени, при чему они најчешће не могу ни да претпоставе, на које све начине њихове услуге корисници могу злоупотребити у сврху финансирања тероризма.

Током предистражних поступака сва осумњичена лица проверавана су и са аспекта евентуалне употребе алтернативног банкарског система трансфера новца – тзв. „хавала” систему. У посматраном периоду, није се дошло до сазнања да је наведени алтернативни систем за пренос новца коришћен за финансирање тероризма.

Такође, у посматраном периоду у Републици Србији није било забележених случајева финансирања тероризма употребом дигиталне имовине или од стране пружалаца услуга повезаних са дигиталном имовином. Такође, није било одузете дигиталне имовине нити привремено обустављених трансакција виртуалних валута.

Током поступака супервизије у извештајном периоду нису откривени случајеви сумњивих активности ФТ.

Управи за спречавање прања новца је, у периоду од 2021. до 2023. године, пријављено пет случајева ограничавања располагања имовином означеним лицима са наведене листе. УСПН је министру финансија доставила пет извештаја (један извештај у 2021. години и четири извештаја у 2022. години) о ограничавању располагања имовином означених лица од стране обвезника. Предметна лица су осуђени страни терористички борци који су се налазили на издржавању казне затвора. На основу наведених извештаја УСПН, министар финансија је донео пет решења о ограничавању располагања имовином.

Након покретања поступка од стране означених лица, надлежни судови су донели решења о изузимању имовине од ограничења располагања ради основних животних трошкова. У периоду анализе донето је пет наведених решења (два у 2022. и три у 2023. години).

4.3. Географска анализа кретања средстава

На основу података из предистражних поступака и обавештајних података Републике Србије за ову област, постојале су индикације да правна и физичка лица за пренос средстава из и у Републику Србију, најчешће користе међународне платне институције, које послују преко агената за пренос новца у Републику Србију или кеш курири. Такође, анализом финансијских трансакција провераваних лица уочени су правци кретања средстава.

Табела 14: Проверавана правна и физичка лица

Година	Физичка лица		Правна лица	
	Домаћа лица	Страни држављани	Регистровани у Р. Србији	Регистровани у иостранству
2021	81	96	16	4
2022	75	221	10	4
2023	34	59	2	1
Укупно	190	376	28	9

Табела 15: Правац кретања средстава

Правац кретања средстава из Р. Србије			Правац кретања средстава ка Републици Србији		
2021	2022	2023	2021	2022	2023
Турска	БиХ	Турска	Аустрија	Словачка	Немачка
БиХ	Турска	Ирак	Швајцарска	Аустрија	Италија
Авганистан	Египат	Сирија	Немачка	Словенија	БиХ
Ангвила	Либан		Француска	САД	Индонезија
Уганда	Јордан		Италија	Шведска	Белорусија
Египат	Пакистан		В. Британија	Немачка	Немачка
	Сирија		Луксембург	Швајцарска	Црна Гора
			Саудијска Арабија	Црна Гора	Француска
			Хрватска	В. Британија	Малта
			Црна Гора	Хрватска	Тунис
				Француска	Сирија
				Белгија	Данска
				Холандија	Белгија
				Канада	Холандија
				Данска	Швајцарска
				Малта	Уједињени Емирати
				Мађарска	
				Уједињени Емирати	
				Кина	
				Киргистан	
				Тунис	

Извршеном анализом уочено је и да је преко 90% случајева трансакција извршено коришћењем услуга платних институција, а да су трансферисана новчана средства потицала од родбинских и пријатељских веза.

Анализом правца кретања средстава из Р. Србије, утврђено је да се у највећем броју случајева ради о трансферима новчаних средстава ка родбинским везама у домицилним земљама од лица

запослених у Р. Србији (Турска, БиХ), као и миграната који имају регулисан боравак на нашој територији (Авганистан, Ирак, Сирија, Пакистан).

Када је реч о правцу кретања средстава ка Р. Србији, утврђено је да се највише новца шаље из земаља у којим је најбројнија дијаспора из Р. Србије.

Није било индиција да се ради о финансирању тероризма.

4.4. Анализа података Управе царина о готовини и племенитим металима

У периоду од 2021. до 2023. године укупно је пријављено (на улазу и излазу) 5.156 преноса средстава плаћања у укупној вредности од 522.981.517,35 евра. Према евиденцији Управе царина, у периоду од 2021. до 2023. године, евидентирано је 565 случајева привремено задржаних средстава плаћања у укупном износу од 27.315.600,54 евра. Поред тога, заплењено је 60,73 килограма злата и 1.064 комада златног накита од 111 лица различитих држављанстава, међу којима је највише држављана Бугарске и Турске.

Гледајући број путника сваке државе појединачно највише је задржано средстава од држављана Србије, потом следе држављани Турске и Немачке, а највише случајева привремено задржаних средстава било је на улазу у Србију из Мађарске и Хрватске, односно на излазу ка Бугарској, што говори у прилог чињеници да се ради о лицима која су у транзиту кроз Србију у правцу север-југ, што је детектовано и у претходној процени ризика.

Важно је напоменути да ниједан поменути случај није повезан са финансирањем теороризма.

4.5. Анализа података међународне сарадње

У извештајном периоду, било је укупно 4 улазне замолнице које су се односиле и на кривично дело финансирање тероризма, од којих у две замолнице осим навођења овог кривичног дела нису дати било какви други подаци за поступање у вези са овим кривичним делом.

У посматраном периоду Републици Србији су посредством међународне правне помоћи од стране надлежних органа страних држава у два случаја упућени захтеви у вези са спољашњом претњом која се односи на финансирање тероризма.

У једном случају је наведено да постоји сумња да су 3 држављана једне стране државе пореклом са Западног Балкана, посредством платформе *PayPal*, у периоду од јуна 2021. године до септембра 2022. године, сами и преко трећих лица проследили у Сирију финансијска средства у укупном износу од око 8.500,00 евра лицу које од 2014. године ратује на страни терористичке организације „Исламска држава”. Именовани су притом комуницирали преко платформе *Телеграм*, док је лице које се налазило у Сирији користило и налог на друштвеној мрежи *Facebook* преко кога је делило објаве верске тематике и захтеве за донације ради помоћи, као и преглед уплаћених донација.

По налогу надлежног тужилаштва, извршене су свеобухватне провере које су, између осталог, обухватале: стање и кретање средстава по динарским и девизним рачунима у пословним банкама у Р. Србији и трансакцијама посредством агената за пренос новца на име наведених лица, затим по рачунима правних лица у Р. Србији по којима су именовани овлашћени за располагање средствима, као и правним основама по којима су новчани трансфери вршени. Није се дошло до података и чињеница које указују кривично дело финансирање тероризма.

У другом случају је једна страна држава тражила екстрадицију свог држављанина и евентуално замрзавање његове имовине, јер се именовани и са њим повезана лица баве трансфером новца у сврху финансирања тероризма, тако што одређене износе уплаћују припадницима „Исламске дружаве” терористичким камповима у Сирији под изговором хуманитарне помоћи.

Захтев за изручење је одбијен јер провером података није утврђено да је ово лице и са њим повезана лица било предмет интересовања органа безбедности Републике Србије нити да поседује имовину или рачуне код наших пословних банака, Такође, ово лице није учествовало у трансферу средстава по динарским и девизним рачунима у пословним банкама у Републици Србији и трансакцијама посредством агената за пренос новца, као ни по рачунима правних лица у Републици Србији.

Резиме:

Безбедносно информативна агенција (БИА) у Србији активно прикупља обавештајне податке о активностима које би могле бити повезане са финансирањем верског екстремизма и тероризма. У сарадњи са Управом за спречавање прања новца (УСПН), БИА је идентификовала сумњиве финансијске активности и појединаца и организација. УСПН кроз сарадњу са различитим субјектима као што су платне институције и банке, примио је извештаје о сумњивим активностима везаним за финансирање тероризма. Иако су се многи извештаји односили на појединце повезане са страним терористичким борцима, нема јасних доказа који су повезали ове извештаје са организованим криминалом или финансирањем тероризма. Број извештаја о сумњивим активностима из банака се смањује, при чему се њихов квалитет и релевантност побољшавају. Поред тога, проактивна сарадња на домаћем и међународном плану ублажила је ризик од финансирања тероризма.

Анализа података указује да територија Р. Србије и њен финансијски систем нису систематски коришћени за финансирање тероризма. Међутим, подаци из предистражних поступака, обавештајних података и међународне сарадње указују на изоловане, појединачне случајеве у којима су коришћена новчана средства у малим износима. Према истим подацима постојала је сумња да су средства преношена алтернативним начинима (кеш курири, „хавала” и сл.) и путем платних институција и институција електронског новца из иностранства. Средства пренета на овај начин потичу од личних прихода родбински и пријатељски повезаних лица, а давне терористичке активности финансиране су малим новчаним износима из личних извора.

Праћење неформалних система („хавала”, „кеш курири” и друго), као и финансијских трансакција и платних институција ублажава ризик од коришћења ових система за ФТ.

Фактори ФТ:

Алтернативни системи преноса средстава: Систем „хавала” може бити искоришћен у појединачним случајевима за пренос мањих износа средстава.	1
Кеш курири: Кеш курири могу бити искоришћени у појединачним случајевима за пренос мањих износа средстава.	1
Платне институције: Платне институције, због своје доступности, могу бити искоришћене за систематски пренос мањих износа средстава.	3
Трансфери у земље високог ризика – Периодично кретање лица и средстава у/из земаља са активном терористичком претњом.	1
Институције електронског новца из иностранства: Отежана могућност идентификације учесника у трансакцијама и глобална доступност.	2

5. СЕКТОРСКА РАЊИВОСТ ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Анализа сектора указује да нису сви сектори истог степена рањивости, већ су производи следећих сектора најподложнији злоупотреби од финансирања тероризма.

Оцена рањивости сектора сагледавана са два аспекта:

- На основу пресуђених предмета за кривично дело Тероризам и других кривичних дела која су са њим повезана у Р. Србији и међународних искустава и праксе финансирања тероризма (описани у Проценама ризика од финансирања тероризма 2018. и 2021. године и „Типологије финансирања тероризма” из 2019. године и „Модалитети и трендови финансирања тероризма” из 2023. године);
- Процена рањивости свих сектора описаних у Националној процени ризика из 2024. године.

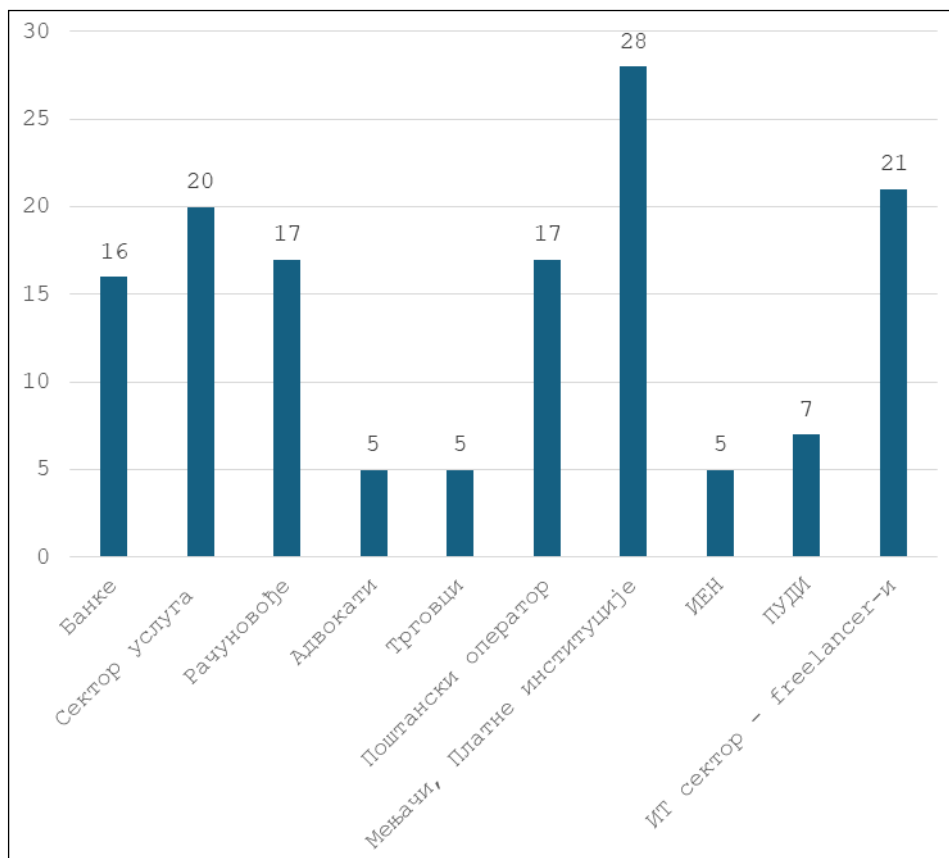
На овај начин дефинисани су следећи критеријуми:

- Криминалне активности
- Новчане донације
- Продаја покретне и непокретне имовине
- Злоупотреба социјалних давања
- Злоупотреба НПО
- Злоупотреба дигиталних платформи за трговину
- Злоупотреба услуга краткотрајног смештаја и исхране
- Злоупотреба другог лица
- Злоупотреба пружаоца услуге превоза путника
- Злоупотреба производа финансијског и нефинансијског сектора (мобилно банкарство, кеш кредити, дознаке и др.)

Оцене су категорисане на скали од 0 до 5 и у односу на дефинисану матрицу добијени су следећи резултати.

Табела 16: Критеријуми процене

Појединачна процена активности које се посебно користе за потребе ФТ:	Укупна процена рањивости сектора:
0 – није угрожен	0–10 – ниска
1 – веома низак ризик	11–20 – ниска до средња
2 – низак до средњи ризик	21–30 – средња
3 – средњи ризик	31–40 – средња до висока
4 – средњи до високи ризик	41–50 – висока
5 – висок ризик	

Графикон 1: Подложност злоупотреби од стране пружалаца услуга

Анализом је утврђено да, са аспекта злоупотребе од финансирања тероризма, нема идентификованих сектора који се налазе у **високом** и **средње** ка **високом** ризику. У категорији **средњег** ризика, налазе се мењачи, платне институције и ИТ сектор – *freelancer*. У категорији **ниског** ка **средњем** ризику, налазе се пружаоци услуга у сектору туризма и угоститељства, рачуновође, поштански оператори и банке. Сви остали сектори се налазе у ниском ризику, али неки од њих су подложнији злоупотреби у сврхе финансирања тероризма.

5.1. Сектори средњег ризика

5.1.1. Платне институције

Платне институције су подложне злоупотреби од финансирања тероризма зато што са корисницима својих услуга не успостављају континуирани пословни однос. Такође, платне институције немају могућност утврђивања тачности података о примаоцу средстава са налога за уплату у вези са бројем рачуна што омогућава већу злоупотребу налога за уплату новчаних средстава. Наведени ризик се може ублажити тако што би платне институције, као и други пружаоци платних услуга, били упозорени када се лична имена примаоца средстава не поклапају са бројем рачуна на налогу за уплату.

5.1.2. Овлашћене мењачнице и јавни поштански оператор

Овлашћене мењачнице и јавни поштански оператор подложни су злоупотреби финансирања тероризма, посебно када делују као поагенти за платне институције, чинећи њихов профил ризика сличним оном платних институција.

Платне институције, мењачи и јавни поштански оператор би требало да обрате пажњу у случајевима када:

- врше услуге преноса новца и мењачких послова у вредности мањој од 1.000 евра;
- тргују златом, тј. накитом, у количини која одступа од уобичајених продаја појединаца.

Квалитет пријављених извештаја о сумњивим активностима – ИСА, је и даље у побољшању. У овим секторима је настављено са вршењем детаљнијих анализа пре пријаве извештаја Управи за спречавање прања новца. Претрага интернета, анализа јавно доступних информација и коришћење комерцијалних база података су уочљиви у извештајима платних институција. Наведено је довело до већег броја пријава у којима је јасно уочљива повезаност са извршењем кривичног дела пореска утаја или трговина наркотицима.

Проблем и даље представља чињеница да платне институције које се баве трансфером новца немају директан приступ идентификационим подацима о лицима, учесницима у трансакцијама, у иностранству. Наведени подаци се могу добити искључиво на захтев обвезника компанији за пренос новца са којом имају успостављену сарадњу као агенти, али прикупљање података може изискивати додатно време. У случајевима захтева за идентификационим подацима лица у иностранству, од компаније за пренос новца са којом платна институција има потписан уговор, тражени подаци се добијају искључиво ако се лице може повезати са пословањем те платне институције, а не ако га компанија има у систему. Наиме, компанија за пренос новца може евидентирати да је лице извршило трансакцију преко једног агента, али ако други агент (који није засновао пословни однос са траженим лицем) затражи податке, неће их добити.

Поред наведеног, када је у питању слање новца посредством поштанских упутница у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају, ризик се огледа у немогућности потпуне идентификације примаоца новчаних средстава.

Било би сврсисходно да платна институција евидентира модалитет понашања означеног лица (земља ка којој је означено лице покушало слање или примање средстава, лице – други учесник у трансакцији и друге карактеристике трансакције) како би се препознала и спречила евентуална злоупотреба трећих лица од стране означених лица за извршење трансакције.

5.1.3. Фриленсери у ИТ сектору

Професионалци у ИТ сектору, посебно фриленсери, могу се злоупотребити за креирање и администрацију интернет садржаја погодног за регрутовање, подстицање и финансирање терористичких активности. Овај сектор није обвезник према прописима о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а контролу периодично и искључиво врши Пореска управа са аспекта утаје пореза.

5.2. Сектори ниског ка средњем ризику

5.2.1. Пружаоци услуга у сектору туризма и угоститељства

За разлику од претходних процена ризика, сектор туристичких услуга је анализиран због потенцијалне злоупотребе за финансирање тероризма. Потенцијалне претње укључују:

- Недостатак података о вредности и начину плаћања услуга смештаја.
- Начини плаћања за туристичка путовања (готовина, трансфери рачуна, плаћање картицама, криптовалуте).
- Путници који су купили, али нису користили туристичка путовања и нису тражили повраћај новца.

Сектор туристичке инспекције надзире субјекте као што су туристичке агенције, услуге изнајмљивања аутомобила, туристички водичи, смештајни објекти (категорисани и некатегоризовани), објекти за храну и пиће, субјекти у наутичком и ловном туризму и пружаоци услуга на скијашким стазама.

Анализа приватног сектора утврдила је потребу за посебном анализом сектора туристичких услуга, фокусирајући се на усклађеност са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма и лиценцирање организатора путовања да интегришу такве лиценце у јединствени систем евиденције.

5.2.2. Поштански оператори

Поштански оператори могу бити злоупотребљени слањем забрањене робе у затвореним пошлицама. Све домаће и долазне пошлице у међународном поштанском саобраћају примају се затворене, и иако је слање новца и делова оружја или муниције забрањено, то може бити садржај препоручене поштанске пошлице са обележеном вредношћу. Да би се ублажили ризици, неопходно је:

- Побољшати системе за проверу садржаја пошлица.
- Спровођење честих обука обавезника о значају спречавања и борбе против тероризма и његовог финансирања.
- Обезбедити идентификацију прималаца пошлица.

Рањивости укључују:

- Готовински послови током испоруке готовинских артикала.
- Одсуство видео надзора током испоруке пошлица куповине на терену.
- Појава непоштовања законских обавеза о идентификацији прималаца и пошлица вредних предмета.

5.2.3. Рачуновође

Рачуновође могу злоупотребити правна лица која их ангажују за евидентирање трансакција на основу фиктивне или лажне документације. Треба обратити пажњу у случајевима када:

- Клијенти су непрофитне организације које троше средства у супротности са својим законским циљевима.
- Постоји преусмеравање средстава из легитимних пословних активности.
- Трансакције укључују особе из подручја високог ризика без економског оправдања.

Ове мере се односе и на пореске саветнике.

5.2.4. Нотари

Нотари треба да обрате пажњу приликом сертификације уговора или обављања услуга у планирању или извршавању трансакција које могу бити повезане са ризицима везаним за посреднике у продаји и закупу некретнина. Они треба да буду опрезни у случајевима када:

- Трансакције укључују странке из подручја високог ризика.
- Постоји недостатак јасноће у вези са извором средстава.
- Клијенти показују необичну хитност или понашање које није у складу са нормалном пословном праксом.

5.2.5. Банкарски сектор

С обзиром на то да су банкарски производи бројни и распрострањени, а банкарски сектор је лидер у финансијском систему, његова подложност злоупотреби финансирања тероризма је значајна. Међутим, због строгих процедура и мера које су на снази за детаљну анализу клијената, њихов ризик се не може сматрати високим. Банке треба да обрате пажњу:

- Регистроване трансакције са земљама са активном терористичком претњом.
- Пружање производа и услуга страним држављанима из подручја високог ризика који поседују документе о привременом боравку.
- Посматрање учесталих трансакција трансфера новца у малим количинама од различитих појединаца у иностранству на име исте особе.
- Непотпуни детаљи у вези са налозима за трансакције у корист непрофитних организација или појединаца повезаних са њима.
- Клијенти показују необично понашање током видео идентификације или достављају сумњиве идентификационе документе електронским путем.

Банке су приметиле трендове и производе у финансијском сектору на основу међународне праксе, који се тичу финансирања тероризма, укључујући злоупотребљену дигиталну имовину, платне платформе, брзе трансфере новца, *crowdfunding* (још увек није регулисан законом у Србији), анонимне припејд и поклон картице, као и увођење вештачке интелигенције која се може користити за финансијске преваре.

5.2.6. Пружаоци услуга који се односе на дигиталну имовину

Иако у Србији није забележен ниједан случај, међународна пракса показује да су се терористичке организације финансирале путем дигиталних валута, чинећи сектор рањивим. Пружаоци услуга треба да обрате пажњу када:

- Настаје сумња да се криптовалуте користе за плаћање робе и услуга на *Darknet*.
- Постоји сумња на употребу *ransomware* или активности изнуде.
- Неовлашћени приступ новчаницима клијената или хаковање рачуна.
- Трансакције укључују софтвер за повећану анонимност (нпр. *tumblers* и миксери) или криптовалуте са побољшаном анонимношћу (нпр. *Monero*).
- Трансакције се односе на подручја високог ризика.
- Услуге се пружају страним држављанима из ризичних подручја са документима о привременом боравку.
- Непотпуни детаљи трансакције имају користи од непрофитних организација или појединаца повезаних са њима.
- Средства су усмерена на нерегистроване или нелиценциране пружаоце услуга у земљи или иностранству.

5.3. Остали сектори

5.3.1. Адвокати

Адвокати треба да обрате пажњу када:

- Сертификација уговора или обављање услуга у планирању или извршавању трансакција повезаних са ризицима везаним за посреднике у промету некретнина.

- Обављање трансакција које укључују странке из подручја високог ризика.
- Посматрање клијената који показују атипичност (неуобичајена хитност или понашање).

Ово важи и за **нотаре**, као што је раније поменуто.

5.3.2. Трговци

Трговци треба да обрате пажњу када се купују одређене робе, као што су:

- одећа и опрема за боравак у природи (ћебад, вреће за спавање и друго).
- санитарски материјал (потрошни материјал и материјал за указивање прве помоћи).
- лекови.
- специјализована опрема за снимање и извиђање.
- балистика (униформе, разне футроле и друго).
- опрема за лов (разна сечива, тетивно оружје, термовизијске камере и друго).
- специфична техничка роба (телефони и друга опрема која се може користити у специфичним условима).

5.3.3. Посредници за продају и закућ некретнина

Док су претходне процене ризика анализирале ризике везане за финансирање тероризма у овом сектору, свеобухватна анализа је утврдила да се ризици адекватно прате, стављајући сектор на нижи ниво ризика. Међутим, ризици се односе на пружаоце услуга краткотрајног смештаја и исхране (хотели, хостели, мотели, стан на дан и друго).

Посредници у промету некретнина треба да обрате пажњу у случајевима када:

- Особа продаје више некретнина у кратком периоду.
- Трећа страна је овлашћена да прода или изнајми више некретнина.
- Некретнине се продају испод тржишне вредности.
- Особе из подручја високог ризика са документима о привременом бораваку купују или одобравају куповину некретнина.

Пријављени случај указао је на клијента који је променио своје име арапског порекла у западноевропско име, журно продао сву своју имовину у Србији са намером да се пресели у иностранство, и поседовао литературу на арапском. То је изазвало сумње у потенцијално финансирање тероризма, али нису пронађени никакви докази. Овај случај наглашава важност обуке запослених који имају директан контакт са клијентима да препознају сумњива понашања.

5.3.4. Приређивачи посебних игара на срећу преко електронске комуникације

Стране финансијско-обавештајне службе пружиле су информације о сумњивим активностима везаним за сектор игара на срећу, у којима су учествовали грађани или резиденти Србије као починиоци преваре, крађе идентитета, неовлашћеног приступа рачунарима и регистрованим рачунима у казинима и кладионицама.

Злоупотреба *FinTech*-а, институција електронског новца, платних процесора, банака и организатора специјалних игара на срећу је приметна на међународном нивоу. Средства од криминалних активности брзо се преносе преко граница, користећи лабавије процедуре – упознајте свог клијента и анонимност коју пружају одређене платформе.

Пружаоци услуга у сектору игара на срећу треба да обратe пажњу када:

- Обезбеђивање онлајн регистрације страним држављанима или онима са привременим пребивалиштем који подносе измењене или фалсификоване идентификационе документе.
- Клијенти депонују средства за игре са нерегистрованих рачуна или профила.
- Клијенти често мењају припејд или поклон картице или ваучере.
- Клијенти примају уплате са бројних рачуна или профила који нису у њиховом власништву.
- Значајна средства се депонују и повлаче након минималне активности играња.
- Клијенти потичу из подручја са активном терористичком претњом.

5.3.5. Пружаоци финансијској лизинга

Иако нису забележене злоупотребе за финансирање тероризма, пажњу треба усмерити на међународна искуства. Лизинг куће треба да обратe пажњу када:

- Предмет лизинга је неоправдан у односу на пословну активност закупца.
- Споразуми се закључују са новооснованим компанијама са мало или нимало оперативних информација.

5.3.6. Сектор животној осигурања

Нису забележене злоупотребе, али осигуравајућа друштва треба да ускладе своје пословање са смерницама ФАТФ-а. Повећани ризици су назначени када:

- Исплате полисе се врше трећим лицима из подручја са активном терористичком претњом.
- Клијенти плаћају велике премије осигурања несразмерне њиховим профилима.
- Производи осигурања омогућавају превремену исплату или надокнаду средстава.
- Средства се преносе на рачуне у иностранству по основу донација или помоћи.
- Компаније или посредници имају ограничен физички контакт са клијентима.
- Полисе се продају путем онлајн апликација и платформи.

5.3.7. Брокерско-дилерска друштва и друштва за управљање инвестиционим фондовима

Ови субјекти треба да се ускладе са смерницама ФАТФ-а како би се смањили ризици од финансирања тероризма. Они треба да обратe пажњу када:

- Клијенти су страна правна лица из подручја са активном терористичком претњом.
- Клијенти се ангажују искључиво преко пуномоћника приликом успостављања пословних односа.
- Клијенти показују необично интересовање за организационе и контролне системе.
- Акције се додељују као поклони без јасних личних или пословних веза.

5.3.8. Добровољни пензиони фондови, рачуновође и факторинг компаније

Иако нису забележене злоупотребе, ови сектори треба да остану на опрезу. На пример, добровољни пензиони фондови треба да буду опрезни када:

- Улагање доприноса у корист члана добровољног пензијског фонда обавља правно лице за које је утврђено да не запошљава чланове фонда, као и када се нико од чланова фонда не јавља у власничкој или управљачкој структури правног лица;

- Незапослено лице жели да уплати доприносе у једнократном високом износу и када је лице близу старосне границе за повлачење уплата, такође, и када физичко лице изјављује да наводно живи и ради у другој држави и да ће средства из фонда трансферисати у исту државу у којој наводно има боравиште.

Факторинг компаније треба да буду опрезни када:

- Стране трговинске компаније продају робу или услуге офшор дестинацијама или земљама које се не придржавају спољнотрговинских стандарда.

5.3.9. Ревизори

Ревизори треба да обрате пажњу када:

- Исплате се врше из кредита са непознатим пореклом.
- Средства се преносе на рачуне субјеката без честе пословне сарадње.

5.3.10. Нејрофитне организације (НПО)

Међународно и домаће искуство указује на то да се непрофитне организације могу злоупотребити за финансирање тероризма током прикупљања средстава њиховог трансфера и крајње употребе. Мере за ублажавање ризика укључују:

- Унапређење постојећих механизма контроле рада НПО, посебно у сегменту контроле спровођења статутарних циљева и трошења средстава у складу са њима;
- Унапређење механизма контроле донатора и порекла донираних средстава;
- Унапређење сарадње непрофитног сектора и државних институција, посебно у циљу јачања међусобног поверења и ширења свести о могућим злоупотребама;
- Иницирање и подстицање непрофитног сектора да изгради сопствене капацитете за препознавање и контролу ризика од финансирања тероризма (нпр. самозаштита од злоупотребе, унапређење транспарентности финансирања итд).

Посебну пажњу треба посветити непрофитним организацијама које прикупљају средства путем институција електронског новца из трећих земаља и у дигиталним валутама. Примећени су случајеви у којима се личне адресе е-поште користе за креирање НПО рачуна са институцијама за електронски новац које не постављају питања о правом власништву и немају контролу над електронским новчаницима.

5.3.11. Високошколске установе

Високошколске установе могу бити злоупотребљене од стране страних студената, међу којима могу бити и појединци из земаља са активном терористичком претњом, који обнављају упис школске године без истинске намере да заврше студије. То им омогућава да продуже свој боравак у Србији олакшавајући своје кретање изван граница земље.

Један од начина за ублажавање овог ризика је да имиграциона политика захтева од страних студената да положи одређени број испита како би продужили свој боравак.

Резиме:

1. Сектори високог ризика

У Србији не постоје идентификовани сектори високог ризика за финансирање тероризма.

2. Сектори средњег ризика

Ови сектори су идентификовани као да имају умерен потенцијал за финансирање тероризма због рањивости у пословању или недовољног регулаторног надзора.

- **Платне институције:** Подложни због недостатка континуираних односа са клијентима и ограниченог приступа идентификационим подацима трећих лица – учесника у трансакцији.
- **Мењачи новца:** Учешће у трговини златом, тј. накитом, у количини која одступа од уобичајених продаја појединаца.
- **Фриленсери и ИТ сектор:** Потенцијална употреба технолошке експертизе за креирање или подршку онлајн садржаја који промовише тероризам.

3. Сектори ниског ка средњем ризику

Ови сектори имају мањи ризик, али одређене активности их чине подложним злоупотреби ФТ.

- **Туризам и угоститељство:** Злоупотреба путем лажних или неискоришћених резервација и не-транспарентних начина плаћања за услуге.
- **Поштански оператори:** Ризик од транспорта забрањених предмета или готовинских трансакција са ограниченом идентификацијом прималаца.
- **Рачуновође и порески саветници:** Потенцијална злоупотреба кроз манипулацију финансијским евиденцијама за фиктивне или сумњиве трансакције.
- **Банкарски сектор:** Потенцијална злоупотреба готовинских кредита и брзих трансфера новца, посебно од стране страних држављана из подручја високог ризика.
- **Непрофитне организације:** Препозната рањивост због могуће злоупотребе у прикупљању средстава, трансферима средстава и потрошњи на начине који нису у складу са статутарним циљевима.

4. Остали

Иако су ови сектори углавном ниског ризика, неки су склонији експлоатацији на основу природе њихових услуга.

- **Пружаоци услуга дигиталне имовине:** Иако у Србији нису пријављени случајеви злоупотребе, глобални трендови показују рањивост на злоупотребу криптовалуте за тероризам.
- **Адвокати:** Подложни сертификацији уговора за некретнине и друге трансакције високе вредности са потенцијалним терористичким везама.
- **Трговци:** Може се искористити за куповину робе са могућом употребом у тероризму, као што су опрема за преживљавање, медицински материјал и специјализована техничка роба.
- **Посредници у промету и закупу непокретности:** Потенцијална злоупотреба у продаји или закупу имовине од стране лица из подручја високог ризика.
- **Приређивачи игара на срећу:** Потенцијална злоупотреба у онлајн играма на срећу путем анонимних рачуна и брзих трансфера новца, често повезаних са дигиталним платформама за плаћање.
- **Пружаоци услуга финансијског лизинга:** Може се користити за финансирање сумњивих средстава несразмерних типичним активностима предузећа.
- **Сектор животног осигурања:** Ризик од великих исплата премија које се користе за финансирање тероризма, посебно када су укључена трећа лица.
- **Брокерско-дилерске друштва:** Могућа злоупотреба у руковању инвестицијама страних субјеката повезаних са подручјима високог ризика.
- **Нотари:** Ризик олакшавања трансакција некретнина и уговора који се односе на сумњиве субјекте без довољне дубинске анализе.
- **Високошколске установе:** Злоупотреба страних студената да продуже боравишне дозволе без легитимног образовног ангажмана.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Недостатак континуираних односа: Платне институције и одређени пружаоци услуга као што су нотари и посредници у промету некретнинама не одржавају дугорочне односе са клијентима.

Коришћење готовине и трговина златом: Мењачи новца, поштански оператори, и трговци су изложени ризицима ФТ приликом коришћења већег износа готовине или високе вредности приликом трговине златом без строгог праћења.

Ограничен приступ подацима о клијентима: Платне институције и ИТ сектор често немају приступ свеобухватној идентификацији клијената.

Дигиталне трансакције и криптовалуте: Глобални трендови показују повећану употребу криптовалуте и дигиталних платформи за пренос средстава за ФТ, посебно у дигиталној имовини и банкарском сектору.

Злоупотреба непрофитних организација: Непрофитне организације могу се злоупотребити за прикупљање, пренос или трошење средстава, посебно када су укључени у зоне сукоба или подручја високог ризика.

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Повећан квалитет САР-ова: Сектори као што су платне институције и банке побољшали су квалитет САР-а, користећи детаљне анализе и претраге на интернету како би пружили боље информације регулаторним телима.

Побољшана размена података и сарадња: Сарадња између финансијских институција, регулаторних тела и међународних партнера осигурава да се обавештајне информације о сумњивим трансакцијама одмах деле, ублажавајући ризике ФТ.

Секторски надзор од стране регулаторних тела: Регулаторни органи и финансијски регулатори обезбеђују редовне провере усклађености у секторима средњег и ниског ризика, смањујући потенцијал за експлоатацију.

Побољшана технологија и мере безбедности: Сектори као што су ПУДИ и банке користе напредне технологије као што је вештачка интелигенција за спречавање финансијске преваре и праћење сумњивих трансакција ради смањења ризика од ФТ.

6. НАДЗОР

Приликом директног надзора изложености ризику од прања новца обвезника Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, предмет контроле је, по правилу, и процена изложености ризику од финансирања тероризма.

У том смислу, у поређењу са претходном проценом ризика, значајан напредак је постигнут у банкарском сектору, посебно у делу који се односи на разматрање листе Глобалног индекса тероризма приликом прањења клијената и трансакција и процене њиховог ризика.

Са изузетком сумњивих активности које су пријавиле банке, платне институције и приређивачи игара на срећу, други обавезници нису пронашли никакву злоупотребу својих производа и услуга.

РЕЗИМЕ ФТ

Правни и институционални оквир у Србији за борбу против тероризма и његовог финансирања усклађен је са међународним стандардима. Кључни прописи су Кривични законик, Закон о кривичном поступку, Закон о организацији и надлежности државних органа у борби против организованог криминала, тероризма и корупције, Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Закон о ограничењу располагања имовином ради спречавања тероризма и Закон о међународним рестриктивним мерама. Регулаторно окружење је било конзистентно током извештајног периода, омогућавајући систематску имплементацију мера усмерених на борбу против финансирања тероризма и повећање оперативне ефикасности. Националне стратегије допуњују правни оквир, са кључним документима као што су Стратегија националне безбедности, Стратегија за превенцију и борбу против тероризма, Стратегија за спречавање прања новца и финансирања тероризма и Стратегија за интегрисано управљање границама (2022–2027).

Резултати имплементације националне стратегије укључују побољшану размену података о финансирању тероризма, уз повећану координацију између оперативних тела, периодичне прегледе људских, технолошких и финансијских ресурса и текуће истраге подржане међуагенцијском сарадњом. Програми обуке се редовно спроводе за спровођење закона, финансијске обавештајне јединице и царинске службенике како би се побољшала њихова способност откривања и управљања финансијским криминалом повезаним са тероризмом. Напори за изградњу капацитета били су усмерени на све надлежне органе како би се олакшало идентификовање и реаговање на тероризам и ризике везане за ФТ.

Што се тиче непрофитних организација (НПО), регулаторни надзор је побољшан ажурираним критеријумима и процедурама за праћење и инспекцију, подржаним матрицама ризика и ревидираним методологијама обуке инспектора. Редовне процене капацитета осигуравају да надлежни надзорни органи имају адекватне ресурсе. Сарадња са непрофитним сектором фокусира се на промовисање транспарентности и саморегулације, док су иницијативе и радионице за подизање свести ојачале финансијске праксе у сектору.

Табела 17: Матрица терористичких претњи

Претња	Вероватноћа за финансирање тероризма				
	Врло велика	Велика	Средња	Мала	Врло мала
Манифестоване терористичке активности (саморадикализовани појединци и злоупотреба друштвених мрежа)		3,67			
Етнички мотивисан тероризам			2,75		
Религијски екстремизам			2,75		
Миграторна кретања			2,5		
Идеолошки екстремизам					1
Утицај иностраних оружаних сукоба на Србију				1,5	
СТБ				1,67	
Изложеност претњи из суседних земаља			2,25		

ПРЕТЊА ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Оцена: 1,67 – Мала вероватноћа ФТ

Анализа података указује да територија Р. Србије и њен финансијски систем нису систематски коришћени за финансирање тероризма. Међутим, подаци из предистражних поступака, обавештајних података и међународне сарадње указују на изоловане, појединачне случајеве у којима су коришћена новчана средства у малим износима. Према истим подацима постојала је сумња да су средства преношена алтернативним начинима (кеш курири, „хавала” и сл.) и путем платних институција и институција електронског новца из иностранства. Средства пренета на овај начин потичу од личних прихода родбински и пријатељски повезаних лица, а недавне терористичке активности финансиране су малим новчаним износима из личних извора.

Праћење неформалних система („хавала”, „кеш курири” и друго), као и финансијских трансакција и платних институција ублажава ризик од коришћења ових система за ФТ.

Безбедносно-информативна агенција (БИА) у Србији активно прикупља обавештајне податке о активностима које би могле бити повезане са финансирањем верског екстремизма и тероризма. У сарадњи са Управом за спречавање прања новца (УСПН), БИА је идентификовала сумњиве финансијске активности и појединаца и организација. УСПН кроз сарадњу са различитим субјектима као што су платне институције и банке, примио је извештаје о сумњивим активностима везаним за финансирање тероризма. Иако су се многи извештаји односили на појединце повезане са страним терористичким борцима, нема јасних доказа који су повезали ове извештаје са организованим криминалом или финансирањем тероризма. Број извештаја о сумњивим активностима из банака се смањује, при чему се њихов квалитет и релевантност побољшавају. Поред тога, проактивна сарадња на домаћем и међународном плану ублажила је ризик од финансирања тероризма.

Фактори ФТ:

Алтернативни системи преноса средстава: Систем „хавала” може бити искоришћен у појединачним случајевима за пренос мањих износа средстава.

Кеш курири: Кеш курири могу бити искоришћени у појединачним случајевима за пренос мањих износа средстава.

Платне институције: Платне институције, због своје доступности, могу бити искоришћене за систематски пренос мањих износа средстава.

Трансфери у земље високог ризика – Периодично кретање лица и средстава у/из земаља са активном терористичком претњом.

Институције електронског новца из иностранства: Отежана могућност идентификације учесника у трансакцијама и глобална доступност.

СЕКТОРСКА РАЊИВОСТ ОД ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

1. Сектори високог ризика

У Србији не постоје идентификовани сектори високог ризика за финансирање тероризма.

2. Сектори средњег ризика

Ови сектори су идентификовани као да имају умерен потенцијал за финансирање тероризма због рањивости у пословању или недовољног регулаторног надзора.

- **Платне институције:** Подложни због недостатка континуираних односа са клијентима и ограниченог приступа идентификационим подацима трећих лица – учесника у трансакцији.
- **Мењачи новца:** Учешће у трговини златом, тј. накитом, у количини која одступа од уобичајених продаја појединаца.
- **Фрилесери и ИТ сектор:** Потенцијална употреба технолошке експертизе за креирање или подршку онлајн садржаја који промовише тероризам.

3. Сектори ниског ка средњем ризику

Ови сектори имају мањи ризик, али одређене активности их чине подложним злоупотреби ФТ.

- **Туризам и угоститељство:** Злоупотреба путем лажних или неискоришћених резервација и не-транспарентних начина плаћања за услуге.
- **Поштански оператори:** Ризик од транспорта забрањених предмета или готовинских трансакција са ограниченом идентификацијом прималаца.
- **Рачуновође и порески саветници:** Потенцијална злоупотреба кроз манипулацију финансијским евиденцијама за фиктивне или сумњиве трансакције.
- **Банкарски сектор:** Потенцијална злоупотреба готовинских кредита и брзих трансфера новца, посебно од стране страних држављана из подручја високог ризика.
- **Непрофитне организације:** Препозната рањивост због могуће злоупотребе у прикупљању средстава, трансферима средстава и потрошњи на начине који нису у складу са статутарним циљевима.

4. Остали

Иако су ови сектори углавном ниског ризика, неки су склонији експлоатацији на основу природе њихових услуга.

- **Пружаоци услуга дигиталне имовине:** Иако у Србији нису пријављени случајеви злоупотребе, глобални трендови показују рањивост на злоупотребу криптовалуте за тероризам.
- **Адвокати:** Подложни сертификацији уговора за некретнине и друге трансакције високе вредности са потенцијалним терористичким везама.
- **Трговци:** Може се искористити за куповину робе са могућом употребом у тероризму, као што су опрема за преживљавање, медицински материјал и специјализована техничка роба.
- **Посредници у промету и закупу непокретности:** Потенцијална злоупотреба у продаји или закупу имовине од стране лица из подручја високог ризика.
- **Приређивачи игара на срећу:** Потенцијална злоупотреба у играма на срећу путем анонимних рачуна и брзих трансфера новца, често повезаних онлајн са дигиталним платформама за плаћање.
- **Пружаоци услуга финансијског лизинга:** Може се користити за финансирање сумњивих средстава несразмерних типичним активностима предузећа.
- **Сектор животног осигурања:** Ризик од великих исплата премија које се користе за финансирање тероризма, посебно када су укључена трећа лица.
- **Брокерско-дилерске друштва:** Могућа злоупотреба у руковању инвестицијама страних субјеката повезаних са подручјима високог ризика.
- **Нотари:** Ризик олакшавања трансакција некретнина и уговора који се односе на сумњиве субјекте без довољне дубинске анализе.
- **Високошколске установе:** Злоупотреба страних студената да продуже боравишне дозволе без легитимног образовног ангажмана.

Фактори који повећавају ризик ФТ:

Недостатак континуираних односа: Платне институције и одређени пружаоци услуга као што су нотари и посредници у промету некретнинама не одржавају дугорочне односе са клијентима.

Коришћење готовине и трговина златом: Мењачи новца, поштански оператори, и трговци су изложени ризицима ФТ приликом коришћења већег износа готовине или високе вредности приликом трговине златом без строгог праћења.

Ограничен приступ подацима о клијентима: Платне институције и ИТ сектор често немају приступ свеобухватној идентификацији клијената.

Дигиталне трансакције и криптовалуте: Глобални трендови показују повећану употребу криптовалуте и дигиталних платформи за пренос средстава за ФТ, посебно у дигиталном имовине и банкарском сектору.

Злоупотреба непрофитних организација: Непрофитне организације могу се злоупотребити за прикупљање, пренос или трошење средстава, посебно када су укључени у зоне сукоба или подручја високог ризика.

Фактори који смањују ризик од ФТ:

Повећан квалитет САР-ова: Сектори као што су платне институције и банке побољшали су квалитет САР-а, користећи детаљне анализе и претраге на интернету како би пружили боље информације регулаторним телима.

Побољшана размена података и сарадња: Сарадња између финансијских институција, регулаторних тела и међународних партнера осигурава да се обавештајне информације о сумњивим трансакцијама одмах деле, ублажавајући ризике ФТ.

Секторски надзор од стране регулаторних тела: Регулаторни органи и финансијски регулатори обезбеђују редовне провере усклађености у секторима средњег и ниског ризика, смањујући потенцијал за експлоатацију.

Побољшана технологија и мере безбедности: Сектори као што су ПУДИ и банке користе напредне технологије као што је вештачка интелигенција за спречавање финансијске преваре и праћење сумњивих трансакција ради смањења ризика од ФТ.

СПИСАК ПРЕДСТАВНИКА ИНСТИТУЦИЈА УКЉУЧЕНИХ У ПРОЦЕС НАЦИОНАЛНЕ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА

Национални координатор (НРА)		
	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Јелена Пантелић
Институција		Име и презиме
1.	Безбедносно-информативна агенција	Мане Гајић
2.	Безбедносно-информативна агенција	Драгана Видаковић
3.	Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података	Сања Дашић, координатор
4.	Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података	Дејан Николић
5.	Комисија за хартије од вредности	Горан Купрешанин, координатор
6.	Врховни суд	Татјана Вуковић
7.	Министарство унутрашњих послова	Небојша Адамовић
8.	Министарство финансија – Управа за спречавање прања новца	Данијела Танић Зафировић, координатор
9.	Министарство финансија – Управа за спречавање прања новца	Татјана Јеросимић, координатор
10.	Народна банка Србије	Виолета Бојић, координатор
11.	Народна банка Србије	Драган Михаиловић
12.	Врховно јавно тужилаштво	Миљко Радисављевић, координатор
13.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Владимир Стевановић, координатор
14.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Јасмина Милановић Ганић, координатор
15.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Маријана Симић Вујашевић, координатор
16.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Александар Исаиловић
17.	Министарство правде	Златко Петровић
18.	Министарство правде	Магдалена Марковић
19.	Министарство правде	Јована Кутањац

Представници Институција			Име и презиме
1.	Управа за спречавање прања новца (Сектор за аналитику и спречавање прања новца) – Подгрупа „Финансијски сектор”		Драгана Николић Ракар
2.	Управа за спречавање прања новца (Сектор за аналитику и спречавање прања новца) – Подгрупа „Нефинансијски сектор”		Владимир Ђокић
3.	Управа за спречавање прања новца (Сектор за аналитику и спречавање прања новца) – Подгрупа „Финансирање тероризма”		Ђорђевић Вујичић
4.	Управа за спречавање прања новца (Група за правне послове и усклађивање прописа са међународним стандардима) – Подгрупа „Рањивост система”		Марина Нојкић Лазаревић
5.	Управа за спречавање прања новца (Одсек за надзор) – Подгрупа „Нефинансијски сектор”		Игор Грбовић
6.	Управа за спречавање прања новца (Одсек за надзор) – Подгрупа „Нефинансијски сектор”		Милица Кљајић
7.	Управа за спречавање прања новца (Сектор за аналитику и спречавање прања новца) – Подгрупа „Претње систему”		Душан Гутић
8.	Управа за спречавање прања новца (Сектор за аналитику и спречавање прања новца) – Подгрупа „Претње систему”		Сања Кијановић
9.	Комисија за хартије од вредности		Ирена Радуловић
10.	Комисија за хартије од вредности		Александар Божовић
11.	Комисија за хартије од вредности		Дејана Кресовић
12.	Комисија за хартије од вредности		Никола Бугарин
13.	Комисија за хартије од вредности		Ивана Ђурђевић
14.	Комисија за хартије од вредности		Владан Гајић
15.	Комисија за хартије од вредности		Весна Ступљанин
16.	Министарство спољних послова		Милош Јончић
17.	Министарство спољних послова		Милан Гојковић
18.	Министарство спољних послова		Сања Ковач
19.	Министарство финансија – Управа за игре на срећу		Биљана Мурганић
20.	Министарство финансија – Управа за игре на срећу		Верица Чугаљ
21.	Министарство финансија – Управа за игре на срећу		Елеонора Синђелић
22.	Министарство финансија – Управа за игре на срећу		Милош Станковић
23.	Министарство информисања и телекомуникација		Марија Вучинић
24.	Министарство информисања и телекомуникација		Слађана Станимировић
25.	Министарство информисања и телекомуникација		Биљана Стајковић Матовић
26.	Министарство финансија – Управа царина		Веселин Чубровић
27.	Министарство финансија – Управа царина		Игор Јиндра
28.	Министарство финансија – Управа царина		Саша Нешић
29.	Агенција за привредне регистре – Регистар финансијских извештаја		Марина Ђукић

Списак представника институција укључених у процес

Представници		
	Институција	Име и презиме
30.	Агенција за привредне регистре – Регистар финансијских извештаја	Весна Цумбо
31.	Агенција за привредне регистре – Регистар привредних субјеката	Марија Пајић
32.	Агенција за привредне регистре – Регистар привредних субјеката	Биљана Ваљаревић
33.	Агенција за привредне регистре – Регистар привредних субјеката	Јелена Чукић
34.	Агенција за привредне регистре – Регистар привредних субјеката	Марга Житко
35.	Агенција за привредне регистре – помоћник руководиоца оператера	Дијана Првуловић
36.	Агенција за привредне регистре – Регистар заложног права и Регистар финансијског лизинга	Тамара Ђукановић
37.	Агенција за привредне регистре – Регистар удружења	Јована Јанковић
38.	Агенција за привредне регистре – Централна евиденција обједињених процедура за издавање аката у остваривањеу права на изградњу и употребу објеката	Ружица Ускововић
39.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Анђела Роглић
40.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Јелена Кркаловић
41.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Мирјана Дамјановић
42.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Снежана Обренов Ивановић
43.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Соња Ранђеловић
44.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Јелена Поповић
45.	Министарство унутрашње и спољне трговине	Јелена Петровић
46.	Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности	Ивана Килибарда
47.	Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности	Александра Павловић
48.	Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности	Жељко Вуловић
49.	Јавнобележничка комора Србије	Александра Стевановић
50.	Јавнобележничка комора Србије	Марко Томић
51.	Јавнобележничка комора Србије	Саша Бошковић
52.	Јавнобележничка комора Србије	Душанка Жунић
53.	Јавнобележничка комора Србије	Јадранка Голубовић
54.	Адвокатска комора Србије	Урош Цветојевић
55.	Адвокатска комора Србије	Милош Мршовић
56.	Адвокатска комора Србије	Душан Дробњаковић
57.	Врховни суд	Татјана Вуковић
58.	Врховни суд	Гордана Којић
59.	Врховни суд	Ивана Булован

Представници Институција			Име и презиме
60.	Врховни суд		Јасмина Љубичић
61.	Врховни суд		Наташа Младеновић
62.	Виши суд у Београду		Наташа Албијанић
63.	Виши суд у Београду		Зоран Бурсаћ
64.	Виши суд у Београду		Драгана Марковић
65.	Виши суд у Београду		Мирјана Цицић
66.	Виши суд у Нишу		Јелена Миладиновић
67.	Виши суд у Нишу		Бојан Вујачић
68.	Виши суд у Краљеву		Весна Спасић
69.	Виши суд у Краљеву		Гордана Крстић
70.	Виши суд у Новом Саду		Ана Стаменић
71.	Виши суд у Новом Саду		Ђорђе Радовановић,
72.	Први основни суд у Београду		Александар Ђорђевић
73.	Други основни суд у Београду		Дејан Гарић
74.	Други основни суд у Београду		Лука Пантелић
75.	Апелациони суд у Београду		Душанка Ђорђевић
76.	Апелациони суд у Београду		Гордана Ивковић
77.	Апелациони суд у Београду		Наташа Милосављевић Миљковић
78.	Апелациони суд у Новом Саду		Боривој Пап
79.	Апелациони суд у Новом Саду		Наташа Бањац
80.	Апелациони суд у Крагујевцу		Александар Блануша
81.	Апелациони суд у Крагујевцу		Радоман Спарић
82.	Апелациони суд у Нишу		Јасмина Јововић
83.	Апелациони суд у Нишу		Иван Булатовић
84.	Прекршајни апелациони суд у Београду		Маја Вадњал
85.	Прекршајни апелациони суд у Београду		Марија Мимица
86.	Привредни суд у Београду		Гордана Ратковић
87.	Привредни суд у Београду		Драгана Стојановић
88.	Привредни апелациони суд у Београду		Златан Дмитрић
89.	Привредни апелациони суд у Београду		Срђан Никић
90.	Управни суд у Београду		Братислав Ђокић
91.	Управни суд у Београду		Зорица Китановић
92.	Врховно јавно тужилаштво		Миљко Радисављевић
93.	Врховно јавно тужилаштво		Тања Васиљевић Вељковић
94.	Врховно јавно тужилаштво		Зоран Петрић

Представници Институција		Име и презиме
95.	Врховно јавно тужилаштво	Ана Клипа
96.	Врховно јавно тужилаштво	Маја Томовић
97.	Врховно јавно тужилаштво	Милена Манојловић Недељковић
98.	Апелационо јавно тужилаштво Београд	Томислав Килибарда
99.	Апелационо јавно тужилаштво Београд	Лидија Комлен
100.	Апелационо јавно тужилаштво Ниш	Небојша Тасић
101.	Апелационо јавно тужилаштво Ниш	Тања Исаиловић
102.	Апелационо јавно тужилаштво Нови Сад	Тања Лагумџија
103.	Апелационо јавно тужилаштво Нови Сад	Драгана Тадић
104.	Апелационо јавно тужилаштво Крагујевац	Милијана Дончић
105.	Апелационо јавно тужилаштво Крагујевац	Душан Зубовић
106.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Влада Стојнић
107.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Лидија Јозић
108.	Јавно тужилаштво за организовани криминал	Раде Бајић
109.	Тужилаштво за високо технолошки криминал	Борис Мајлат
110.	Тужилаштво за високо технолошки криминал	Сања Цинцаревић
111.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Београду	Јелена Зилкић
112.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Београду	Марта Церовић Оцокољић
113.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Београду	Тијана Матаругић
114.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Београду	Бранкица Марић
115.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Нишу	Драгољуб Миладиновић
116.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Нишу	Јелена Паповић Миладиновић
117.	Основно јавно тужилаштво у Нишу	Нина Миленовић
118.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Краљеву	Сања Протић
119.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Краљеву	Бранислав Павловић
120.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Краљеву	Селена Тапушковић
121.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Новом Саду	Видак Даковић
122.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Новом Саду	Александар Барац
123.	Више јавно тужилаштво – Посебно одељење у Новом Саду	Олга Дамјановић
124.	Министарство унутрашњих послова	Владимир Бачић
125.	Министарство унутрашњих послова	Ненад Антонијевић
126.	Министарство унутрашњих послова	Трифун Миловановић
127.	Министарство унутрашњих послова	Милан Пејчић
128.	Министарство унутрашњих послова	Сања Богетић
129.	Министарство унутрашњих послова	Вељко Маринковић

Национална процена ризика

Представници Институција			Име и презиме
130.	Министарство унутрашњих послова		Милена Милојковић
131.	Министарство унутрашњих послова		Весна Зечевић
132.	Министарство унутрашњих послова		Петар Јуришић
133.	Министарство унутрашњих послова		др Сениша Достих
134.	Министарство унутрашњих послова		Златко Ђурић
135.	Народна банка Србије (Сектор за економска истраживања и статистику)		Александар Пинкуљ
136.	Народна банка Србије (Сектор за принудну наплату)		Здравко Колунџић
137.	Народна банка Србије (Сектор за принудну наплату)		Јелена Милић
138.	Народна банка Србије (Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања)		Рада Јевтић
139.	Народна банка Србије (Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања)		Данило Милошевић
140.	Народна банка Србије (Сектор за девизне послове и кредитне односе са иностранством)		Санда Малевић
141.	Народна банка Србије (Сектор за девизне послове и кредитне односе са иностранством)		Љупка Милошевић
142.	Народна банка Србије (Сектор за контролу пословања банака)		Снежана Кратовац
143.	Народна банка Србије (Сектор за контролу пословања банака)		Сандра Јовановић
144.	Народна банка Србије (Сектор за контролу пословања банака)		Александра Медан
145.	Народна банка Србије (Сектор за платни систем)		Кристина Трајковић
146.	Народна банка Србије (Сектор за платни систем)		Маја Латинковић
147.	Народна банка Србије (Дирекција за законодавно – правне послове)		Филип Савић
148.	Народна банка Србије (Центар за посебну контролу – AML)		мр Срђан Миловановић
149.	Народна банка Србије (Центар за посебну контролу – AML)		Силвија Дуванчић Гујаничић
150.	Народна банка Србије (Центар за посебну контролу – AML)		Драгана Јовановић
151.	Народна банка Србије (Центар за посебну контролу – AML)		Ненад Јездимировић
152.	Народна банка Србије (Центар за посебну контролу – AML)		Марија Ружић
153.	Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог (Сектор за сарадњу са цивилним друштвом)		Жарко Степановић
154.	Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог (Сектор за сарадњу са цивилним друштвом)		Сања Атанковић Опачић
155.	Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог (Сектор за сарадњу са цивилним друштвом)		Бранка Лазић
156.	Пореска управа (Одељење унутрашње контроле)		Небојша Костић
157.	Пореска управа (Сектор пореске полиције)		Бобан Ничић

Представници Институција			Име и презиме
158.	Пореска управа (Сектор за контролу)		Владимир Јовичић
159.	Министарство правде – Дирекција за управљање имовином		Владимир Ђеклић
160.	Министарство правде – Дирекција за управљање имовином		Мирјана Милосављевић Зорић
161.	Републички завод за статистику		Весна Зајц
162.	Републички завод за статистику		Дијана Додиг Букилица
163.	Републички геодетски завод		Снежана Јосиповић
164.	Републички геодетски завод		Блажо Филиповић
165.	Координациона комисија за инспекцијски надзор		Бранислава Ђилас
166.	Координациона комисија за инспекцијски надзор		Лидија Вајагић
167.	Агенција за спречавање корупције		Предраг Кнежевић
168.	Агенција за спречавање корупције		Марија Парезановић Брадара
169.	Војнообавештајна агенција		Његош Копитић
170.	Војнообавештајна агенција		Никола Галић
171.	Војнобезбедносна агенција		Жељко Цекиновић
172.	Војнобезбедносна агенција		Драган Петрашевић
173.	Министарство културе – Сектор за заштиту културног наслеђа и дигитализацију		Милош Гајић, начелник
174.	Министарство културе – Сектор за заштиту културног наслеђа и дигитализацију		Вања Вулевић
175.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре		Иван Дивац, в.д. помоћника министра за инспекцијски надзор
176.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре		Дуња Спасић, руководилац Групе за правно-административне послове СИН
177.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре		Бранислав Вучковић, шеф Одсека за правне послове министарства, Секретаријат министарства
178.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре		Ана Михајловић, Секретаријат министарства
179.	Министарство привреде		Сандра Тасић
180.	Министарство привреде		Јелица Трнинић Шишовић
181.	Министарство правде – Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама		Татјана Милошевић
182.	Министарство правде – Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама		Даница Перуничкић
183.	Високи савет судства		Марија Аранђеловић Јуреша
184.	Високи савет судства		Жак Павловић
185.	Високи савет тужилаца		Јелена Глушица
186.	Високи савет тужилаца		Вања Мартиновић
187.	Правосудна академија		Ненад Вујић

Представници Институција			Име и презиме
188.	Правосудна академија		Мирко Миловановић
189.	Министарство финансија – Сектор за финансијски систем		Огњен Поповић
190.	Министарство финансија – Сектор за финансијски систем		Александар Јањушевић
191.	Министарство финансија – Управа за трезор		Бојан Стојилковић, начелник Одељења за фискалну статистику
192.	Министарство финансија – Управа за трезор		Гордана Петровић
193.	ЈП Нуклеарни објекти Србије		Далибор Арбутина в.д. директора
194.	ЈП Нуклеарни објекти Србије		Милош Младеновић,
195.	Народна банка Србије Сектор за економска истраживања и статистику		Александар Пинкуљ
196.	Министарство туризма и омладине – Сектор за туризам		Маша Ковачевић
197.	Министарство туризма и омладине – Сектор за туризам		Марија Марић
198.	Министарство туризма и омладине – Сектор туристичке инспекције		Ратка Вушуровић
199.	Министарство туризма и омладине – Сектор туристичке инспекције		Саша Ристески
200.	Министарство унутрашњих послова –Сектор за ванредне ситуације, Одељење за промет и транспорт експлозивних материја и контролисане робе		Слађана Кнежевић
201.	Министарство унутрашњих послова –Сектор за ванредне ситуације, Одељење за промет и транспорт експлозивних материја и контролисане робе		Мила Пузић Трнавац
202.	Министарство унутрашњих послова – Служба за борбу против високотехнолошког криминала, Одсек за анализу транзакција криптовалута и других облика дигиталне имовине		Бранко Крстић
203.	Министарство унутрашњих послова – Служба за борбу против високотехнолошког криминала, Одсек за анализу транзакција криптовалута и других облика дигиталне имовине		Владимир Марјановић
204.	Министарство привреде – Дирекција за мере и драгоцене метале		Чедомир Белић
205.	Министарство привреде – Дирекција за мере и драгоцене метале		Зоран Дамњановић
206.	Министарство привреде – Дирекција за мере и драгоцене метале		Драган Пантић
207.	Министарство одбране – Генералштаб Војске Србије		потпуковник Урош Алашевић
208.	Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије		Владимир Јањић
209.	Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије		Катарина Жарковић

Представници		
	Институција	Име и презиме
210.	Министарство рударства и енергетике	Стефан Србљановић, државни секретар
211.	Министарство рударства и енергетике – Сектор за међународну сарадњу и европске интеграције	Марија Роловић
212.	Градска управа града Београда – Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове	Владан Ђешнић, д.и.а.
213.	Градска управа града Београда – Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове	Весна Јовановић
214.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Сектор пољопривредне инспекције	Теодора Јаковљевић
215.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Сектор пољопривредне инспекције	Предраг Вукчевић
216.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Зоран Маринковић,
217.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за аграрна плаћања	Милица Павловић
218.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за аграрна плаћања	Миња Радовановић

Приватни сектор

Привредна комора Србије	Катарина Оцокољић
Привредна комора Србије	Владимир Ђорђевић
Привредна комора Србије – Удружење факторинг	Тања Курсор
Удружење осигуравача	Бранко Дмаљановић
Удружење осигуравача	Бојан Рељић
КЛАСТЕР некретнине	Дамир Борић
КЛАСТЕР некретнине	Ненад Ђорђевић
Удружење банака	Сања Томић
Асоцијација туристичких агенција ЈУТА	Александар Сеничић

ISBN 978-86-81546-17-8

